KÜLTÜR avrupa

Aylık Kültür ve Sanat Dergisi | Ocak 2017 | Sayı: 11 | www.avrupa-kultur.eu

Franz von Stuck'tan Frida Kahlo'ya

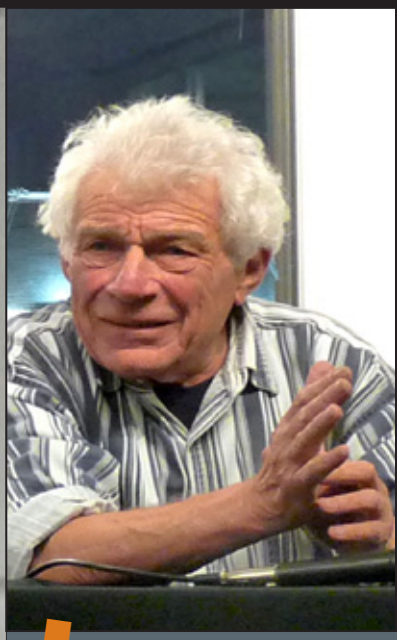

JOHN BERGER
Zamanımızım bir görme biçimiydi

AfD
ve toplumsal barış masalı

Cinsiyetler Savaşı

Tabloların ardındaki asıl tarih

ATG Avrupa Türk Gazeteciler Birliği

Avrupa'daki Türkçe haberciliğin yeni arayışları

- JOHN BERGER GİDİNCE
- AVRUPA'DAKİ TÜRKÇE MEDYA PAZARI
- YURTSUZ KALANLARIN ÖYKÜSÜ
- NEOLİBERAL BİR YENİ TEHDİT: AfD

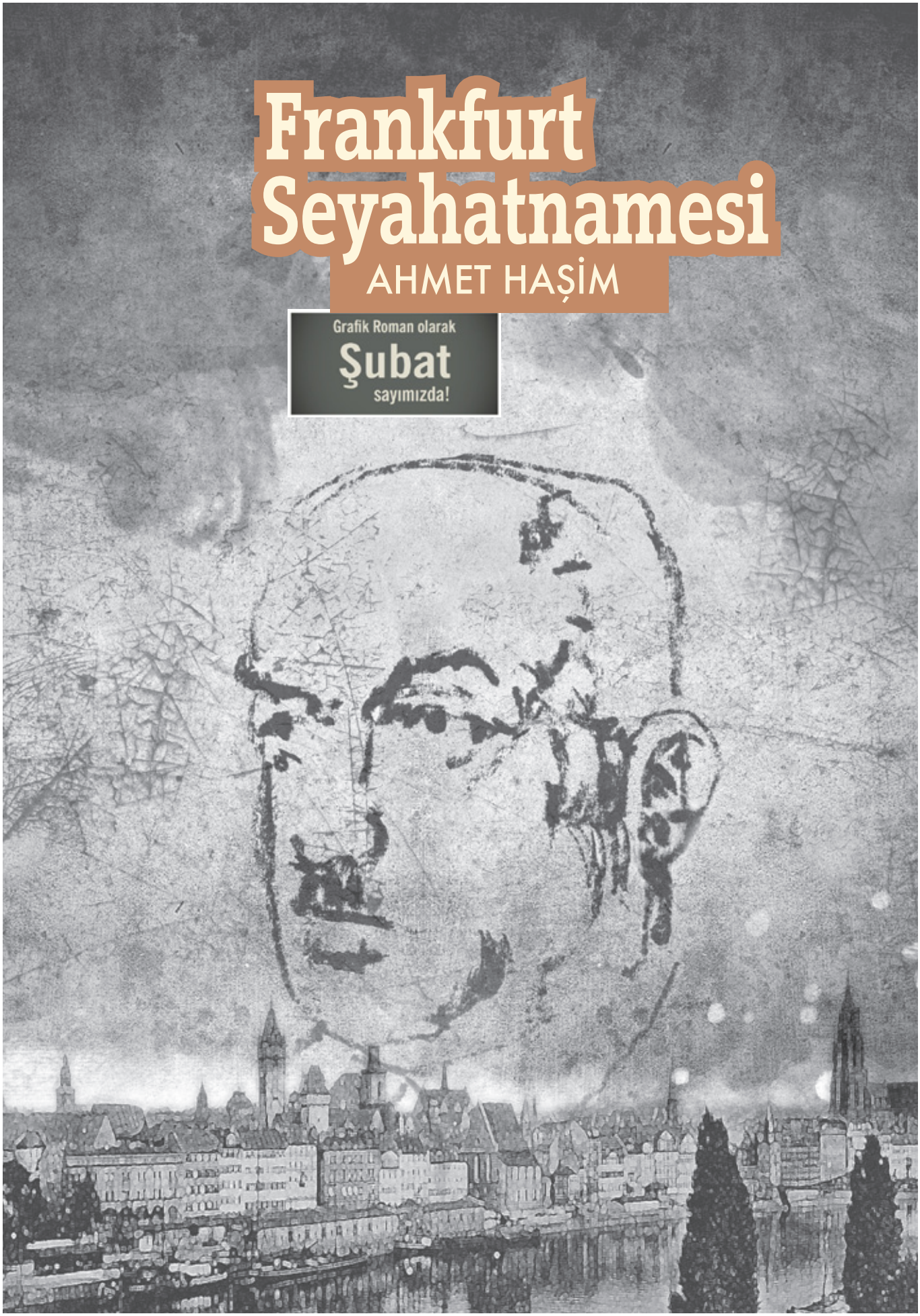
Frankfurt
Seyahatnamesi
AHMET HAŞİM
Grafik Roman olarak
Şubat
sayımızda!

İçindekiler

FRANZ VON STUCK'TAN FRIDA KAHLO'YA
Cinsiyetler Savaşı
ÖMER YAPRAKKIRAN

Avrupa'nın önde gelen sanat müzelerinden Städel, 24 Kasım 2016 - 19 Mart 2017 tarihleri arasında geniş kapsamlı özel sergiyi, güncelliğini hiç yitirmeyen bir konuya ayırdı: "Cinsiyetler Savaşı". Sergi, 19'uncu yüzyıldan İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar olan bir süreci kapsıyor, kadın ve erkeğin toplumdaki rollerini, birbirleriyle ilişkilerini ve bu ilişkilerin sanata yansımalarını irdeliyor.

SAYFA: 4

ZAMANIMIZIN BİR GÖRME BİÇİMİYDİ
John Berger
DERLEYEN: HALİT ÇELİKBUDAK

Ressam, sanat eleştirmeni, senarist, romancı ve belgesel yazarı İngiliz John Berger, 1973 yılından beri yaşadığı Fransa'da Quincy köyünde 2 Ocak 2017'de 90 yaşında öldü. 1970'li yıllarda BBC'de yayınlanan "Görme Biçimleri" adlı belgesel dizisiyle ünlenen Berger, batılı kültürel estetik anlayışına getirdiği eleştirel yaklaşımla tanınıyordu. Berger, G. adlı romanıyla da 1972 yılında prestijli Man Booker ödülünü almıştı.

SAYFA: 20

AVRUPA'DAKİ TÜRKÇE HABERCİLİĞİN YENİ ARAYIŞLARI
İnternet gazeteciliğimizin notu şimdilik zayıf
IŞIN TOYMAZ

Avrupa'da Türkçe yayınlar Türk işgücü göçü ile birlikte başladı. Yıllarca Türkiye'deki birçok gazete Avrupa'da basıldı, dağıtıldı. Söz konusu süreçte Avrupa'da okurla buluşan günlük Türkçe gazetelerin satış rakamları bir dönem 200 binlere dahi ulaştı. Bayilerde Türkçe gazeteler, zengin çeşitlilikleri ile yıllarca varlık gösterdiler. Ancak Avrupa'daki Türkçe medyanın parlak dönemi en azından Türkiye merkezli Türkçe gazeteler için gerilerde kaldı. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde sayısız yerel gazete ve internet gazetesi Türkçe yayıncılık yapıyor.

SAYFA: 30

'AfD' VE TOPLUMSAL BARIŞ MASALI
Almanya'da aklı geriye saran bir fırsatçılar partisi yükseliyor
İLHAN AYER

Macaristan ve Polonya'da hükümet olan gerici muhafazakâr partilerden sonra, Fransa'da ve Hollanda'dan esen sağ popülist rüzgâr, Federal Almanya'da, "Almanya için Alternatif" (AfD) adlı partiyle karşılığını buluyor. Federal Almanya'da "toplumsal yaşam" tehlikede mi? AfD'nin toplumsal tabanını çok çeşitli sınıflardan oluşturmuşa benziyor: İşadamları, istediğini bulamayan orta sınıflar, serbest çalışanlar, çiftçiler, işçiler, işsizler, sosyal yardımla geçinenler...

SAYFA: 38

"YURTSUZ KALANLAR"IN SAKLI TARİHİ Mİ?
Nazi Almanyası'ndan genç cumhuriyete kaçış

Federal Almanya'da yaşayan ve uzun yıllar görev yaptığı Hürriyet gazetesinin bir dönem yurtdışı yayınlar yönetmenliğini de üstlenen gazeteci-yazar Halit Çelikbudak, yaz aylarında yayımlanan yeni kitabı "Yurtsuz Kalanlar" ile yine ilginç bir bir döneme ışık tutuyor. Hitler'in iktidara gelmesiyle Almanya'dan kaçan Yahudi veya Hitler karşıtı Alman bilim insanlarının Türkiye'ye sığınmalarını ve İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşunda görev almalarını işleyen kitabın yazarı, bazı konularda tarihe yeni sorularla bakılmasının zamanı geldiği görüşünde.

SAYFA: 43

Cinsiyetler Savaşı

Franz von Stuck'tan Frida Kahlo'ya

ÖMER YAPRAKKIRAN

Geschlechterkampf
Städel Museum Frankfurt
4 Kasım 2016 - 19 Mart 2017

Fotoğraflar: © Ömer Yaprakkiran

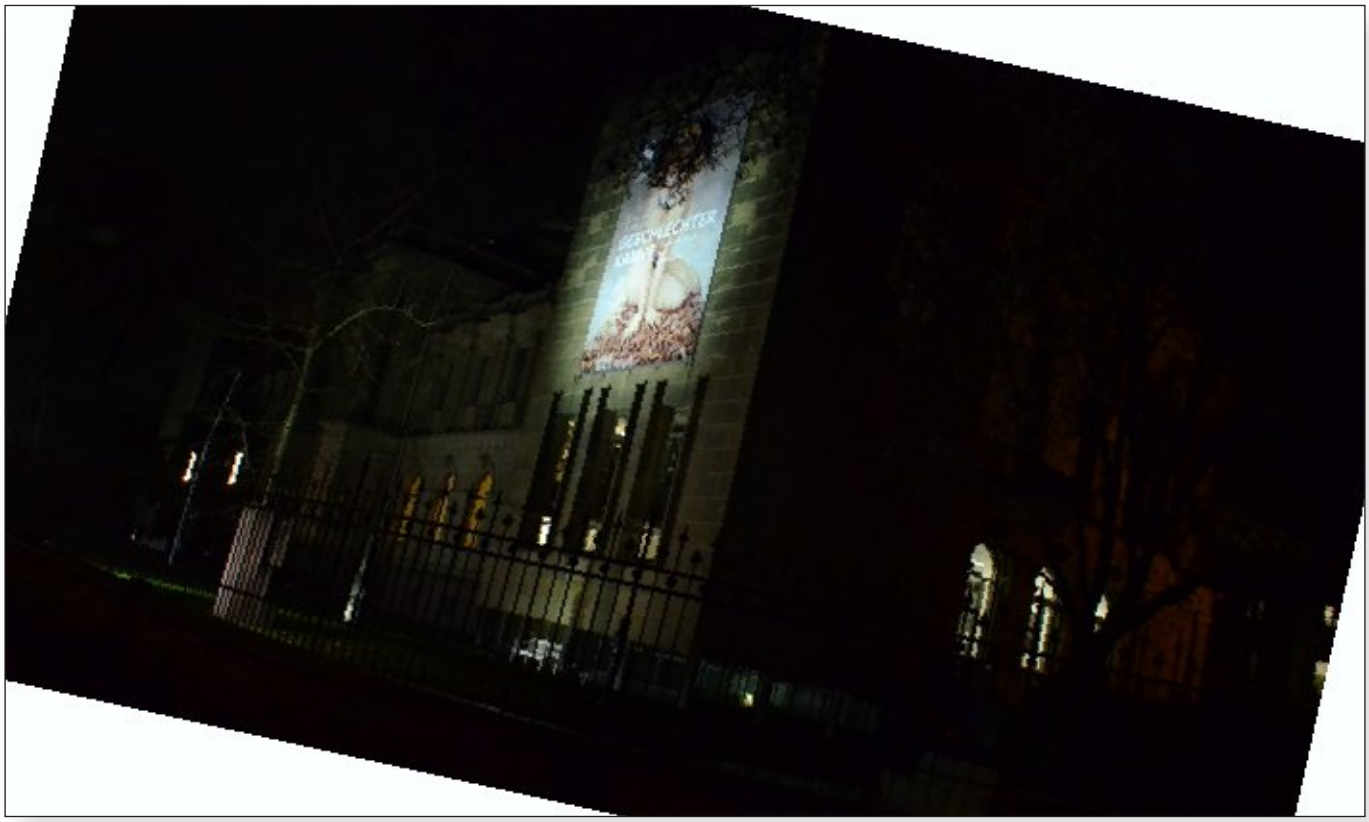

Städel Müzesinin sergi panosu ile gece görünümü

CİNSİYET MODEL VE ROLLERİ HER ZAMAN TARTIŞMALI OLDU.

FRANKFURT – Avrupa'nın önde gelen sanat müzelerinden Städel, 24 Kasım 2016 - 19 Mart 2017 tarihleri arasında geniş kapsamlı özel sergiyi, güncelliğini hiç yitirmeyen bir konuya ayırdı: "Cinsiyetler Savaşı". Başlığı "Cinsler Arasındaki Kavga" (Geschlechterkampf) olarak da çevrilebilen bu sergi, 19'uncu yüzyıldan İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar olan bir süreci kapsıyor, kadın ve erkeğin toplumdaki rollerini, birbirleriyle ilişkilerini ve bu ilişkilerin sanata yansımalarını irdeliyor.

150 parça yapıtın yer aldığı sunum, kadın ve erkek sanatçıların toplumdaki cinsiyet model ve rollerini ne kadar tartışmalı ele aldıklarını gözler önüne seriyor. Resim, heykel, grafik, fotoğraf ve sinema gibi dallardaki sanatın, yaygın klişe ve prototiplerden faydalanırken, hayranlık duyulan "ideal" kimlikleri ele almaktan da geri kalmadığı biliniyor. Gerçekten de, bazı sanatçılar kadın-erkek cinsiyetlerin abartılmış karakterlerini izleyicilerine sunarken, benimsenmek zorunda kalınan rollerini de, toplumun benimsediği basmakalıp şablonlarla, mizahla, abartılmış tiplemelerle, maskelerle vurgularlar. Örneğin, 19'uncu yüzyılda cinsler arasındaki farklılık üzerinde, kadınsı-erkeksi, pasif-aktif, duygusal-akıl- cı, tabiat-kültür, aile-devlet çağrışımları ön plana çıkarılarak çalışılmıştı. Bu çalışmanın sadece ekonominin, sosyal yaşamın ve politikanın yapısını etkilemekle kalmadığı, sanatın da bundan payını aldığı ve derinden etkilendiği biliniyor. İşte Städel'deki sergi, müzenin malı olan Max Libermann, Edvard Munch ve Franz von Stuck'un tabloları, August Rodin'in heykelleri ve aynı şekilde Frank Eugene ve Claude Cahun'ın konuyu içeren fotoğraflarını kapsıyor. Müzeden yapılan açıklamalarda, sanatın önemli isimlerinden Hannah Höch, Eduard Manet, Gustave Klimt, Otto Dix ve Frida Kahlo'nun eserleri ödünç alınarak serginin zenginleştirilmesini sağlandığı, böylece geniş kapsamlı bir boyuta ulaşıldığı belirtiliyor. Bu isimlere destek amacıyla da Leonor Fini, John Collier ve Gustav Adolf Mossa eserlerinden seçimler yapıldığı görülüyor.

Hannah Höch
(1889-1978)
Die Braut (Pandora), 1924-27
Öl auf Leinwand, 114 x 66 cm
Berlinische Galerie, Landesmuseum für Moderne Kunst, Fotografie und Architektur
© VG Bild-Kunst, Bonn 2016
Foto: Kai-Annett Becker

EN KAPSAMLI BİR SERGİ

Sergi, Frankfurt Rhein Main Kültür Fonu desteğiyle ve Georg ve Franziska Speyer Yüksekokul Vakfı'nın katkılarıyla oluşmuş. Städel Müzesi Müdürü Dr. Philipp Demandt, sergi hakkında bilgi verirken şöyle konuşmuştu:

"2016 yılı bitip 2017'ye geçerken sergilerimizin en kapsamlısını, 19'uncu yüzyılın ikinci yarısı ve 20'nci yüzyılda en çok tartışılan konulardan birine ayırdık: Toplumdaki cinsiyet rolleri ve cinsiyet ilişkileri. Bu kapsamlı sergi için en iyi ve tanınmış, özlü sanat eserlerini seçtik ve bunları bir diyalog içinde sunduk. Cinsiyetler arasın-

Sergiden görüntü | Foto: Städel Museum

daki farklı pozisyonları göstermek, günümüzde bile güncelliğini kaybetmeyen kadın-erkek kimliğini oluşturan yapıya ışık tutmak, amacımızdı...”

Toplam 12 bölümden meydana gelen sergi, sanatın cinsiyetler arası ilişkileri, geniş bir yelpaze içinde kullandığı motiflerle betimleme amacı taşıyan eserlerden oluşuyor. Gustave Moreaus'un mitolojik anlatımlarından, sürrealist sanatçıların fantastik figürlerle bezenmiş eserlerine, onların modern sanat odağında geli-

Sergiden görüntü

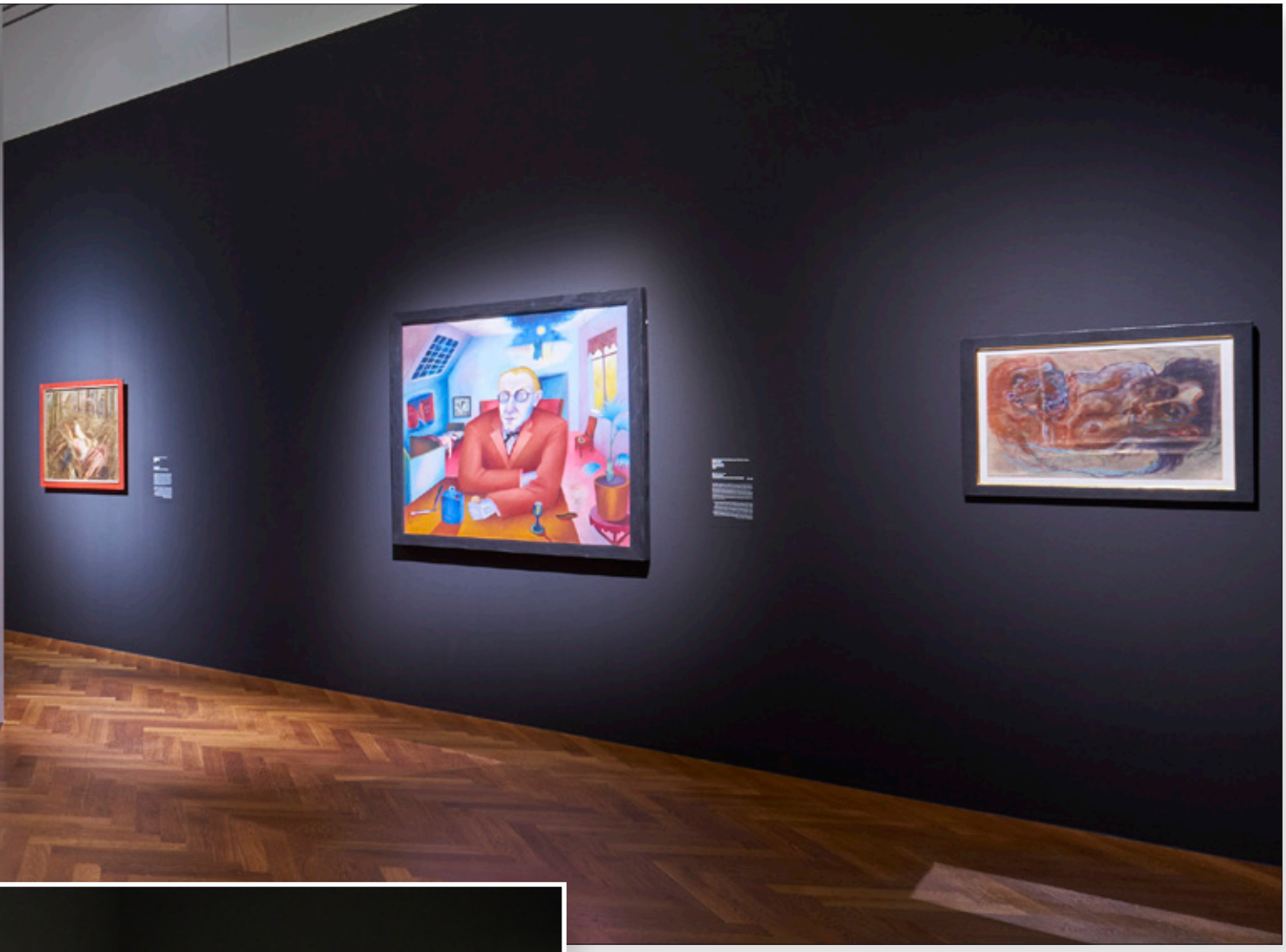

şimlerini takip ederek, sosyal ve tarihsel değişimleri, 19'uncu yüzyılın ikinci yarısında "kadın hareketi"nin başlangıcından, cinsiyet üzeri tartışmalarına, Weimar Cumhuriyeti'nden, 2. Dünya Savaşı sonuna kadarki oluşumları, kronolojik sıralamayla müzenin her iki katında devam ediyor. Kronolojik sıralamada "cinsiyetler savaşı" konusunu diğer sanatçılardan daha fazla işleyen Franz von Stuck, Jeanne Mammen, Felicien Rops, Edvard Munch ve Lee Miller'in eserlerine daha geniş yer verildiği gözleniyor.

GÜNÜMÜZDE ERKEĞİN NE OLDUĞUNU BİLEN VAR MI?

Serginin küratörleri Felicity Korn ve Dr. Felix Krämer'in açıklamaları şöyle: *"Bizim için önemli olan hem kadın, hem de erkek sanatçıların eserlerinin, konunun anlaşabilmesi için dengeli oranda temsil edilmesi idi. Şunu gördük: Özellikle 19'uncu yüzyıldaki kadın sanatçılar, konunun uzağındaydılar. Bunun nedeni, eğitim ve mesleki olanaklarının kısıtlı olmasıyla açıklanabilir. Kadın sanatçıların konuyu ele alış ve işleyiş biçimi çok daha ilgi çekiciydi. Doğrudan kendilerini ilgilendirmesine karşın mizah, ironi ve alay, konuyu ele alışlarında hâkim unsurlardı..."*

Bu görüşleri Dr. Felix Krämer, şu sözlerle tamamlıyor: *"Bu sergi ile amacımız 'cinsiyetler arası savaş' konusunu canlı tutmak, karmaşık olan bu olguya tarihsel bir bakış açısı kazandırmaktı. Savaş sonrası konu ile ilgili dokümanların çokluğu ve yeterliliği, günümüzde birçok sanatçı tarafından işlenmesi işimizi kolaylaştıran nedenlerdendi ve bu konu modern sanat ve günümüz sanatçıları için hayati önem taşımaktadır. Savaş öncesi dönem içinse, ne yazık ki, aynı şeyleri söylemek olanaksız."*

Sergi birkaç basamakla inilen alt kattaki giriş salonunda, medyadan alıntılarla başlıyor:

"Keşke erkek olsaydım! Kısa etekli-lerden söz eden yok artık. Kadın erkek eşitliği sağlandı sayılır. Keşke öyle olsaydı: açık arttırmalarda erkek sanatçıların eserleri neden daha yüksek fiyatlarla alıcı buluyor, bunu nasıl izah edeceğiz?"
(Die Welt, 12.12.2015)

"Günümüzde kadının ne olduğunu bilmeyen kalmadı. Peki, erkeğin ne olduğunu bilen var mı?"
(Der Spiegel, 11.06.2016)

"Eşit haklara sahip olmaya daha 170 yılımız var! 'Gender Gap Report'a göre kadın-erkek arasında ekonomik eşitliğin çok çok uzağındayız."
(Spiegel Online, 26.10.2016)

"Bitmek bilmeyen cinsiyetler savaşı: Neden erkeklerin paspas kovası ile başı dertte? Eskiden evin geçimini sağlayan erkek görevini yerine getirmiş olduğunda başarılı sayılırdı. Günümüzde ise koru-

MAN RAY (1890 - 1976)

Amerikalı sürrealist fotoğraf sanatçısı Man Ray bu esprili eseri arkadaşı ünlü komponist Eric Satie'ye hediye etmiştir. Orijinal ismi Cadeau'dur. "Bu ütü ile elbisenizi paramparça etmek çok kolay" der sanatçı. Bu objeyi ütü olarak kullanmak olanaksız ama yaptığı çağrışımdan dolayı başka bir anlam kazanmakta, böylelikle de bir sanat eseri oluşmaktadır. 1921 yılının aralık ayında, Paris'te Librairie Six'teki kişisel sergide izleyicilere sunuluyor. Ray, dostu Satie için satın aldığı ütünün altına döşeme çivilerini koyarak, sıradan bir eşyadan potansiyel bir işkence aracı üretebilmişti. Ütülemek, dolayısıyla ütü, çağrışım olarak "kadınsal" bir ev işidir. Döşeme çivileri ise mesleki olarak ve çağrışımları açısından "erkekçe" bir elişi ve zanaattır. Ve bu obje, kadın-erkek cinslerinin ürkütücü beraberliğini vurgulamaktadır.

Çalışma, aynı zamanda Man Ray'in Marki de Sade'ın yazılarına ne kadar hayranlık duyduğunu da gözler önüne serer. Ray, ironik-oyunsal bir bileşim olan bu esere "Hediye" ismini vererek anlamsal oluşumu en uç noktasına taşımıştır.

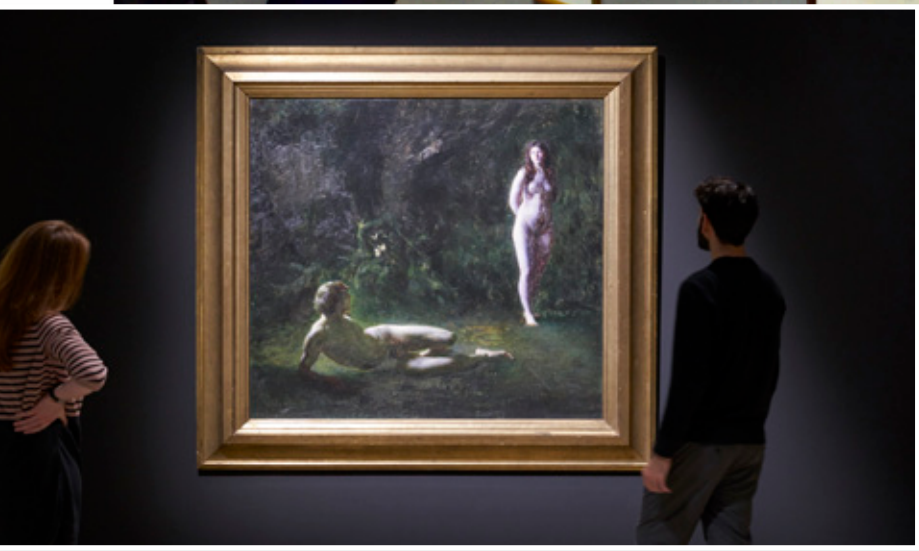

Sergiden görüntü | Foto: Städel Museum

yucu, sevecen bir baba, saygılı bir eş olma zorunluluğu var. Bu rol değişimini kabul etmek erkekler için kolay değil. Psikologlara göre de bu problemin çok basit bir çözümü var...”

(Focus, 1.10.2013)

KADINLARIN EŞİTLİĞİ

Sergi konusunun tarihsel çıkış noktası, 19’uncu yüzyılda Avrupa’da başlayan “Kadın Eşitliği” hareketi önderliğindeKİ kadın-erkek eşitliğini sağlama mücadelesi.. Gerçekten de, ilk tartışmalar resmen bu dönemde başlamıştı. Bu tartışmalar, 1860 yılından sonraki sürelerde sanatta izlerini göstermeye başlayacaktı.

Sergi, kadın ve erkek arasındaki ilk uyuşmazlığın insanlığın köklerine kadar uzandığını, bir başka deyişle, Adem ve Havva’yla başladığına dikkat çekiyor. Sanatta ise özellikle 20’nci yüzyıl başlarında kadın-erkek birlikteliği “çift” olarak daha kapsamlı bir biçimde görülmeye ve işlenmeye başlıyor. Sergilenen eserler arasında özlü yapıtlardan Franz von Stuck, Julius Paulsen ve Suzanne Valadon eserlerini hemen sayabiliyoruz. Valadon’un Adem figürü için kendinden 20 yaş küçük partnerini model olarak kullandığı biliniyor. O yıllarda erkekleri çıplak çizmek yasaktı. Ancak kadınlar çıplak olarak çizilebiliyordu. Bu nedenle tablo sergiye kabul edilmeyip geri yollanmıştı. Valadon o güne kadar uygulanan erkeklik organını örten incir yaprağı yerine, protesto amacıyla asma yaprağı ile dalını çizmişti.

Birinci Dünya Savaşı öncesi, yani “Fin de Siècle” döneminde sanat, cennetten

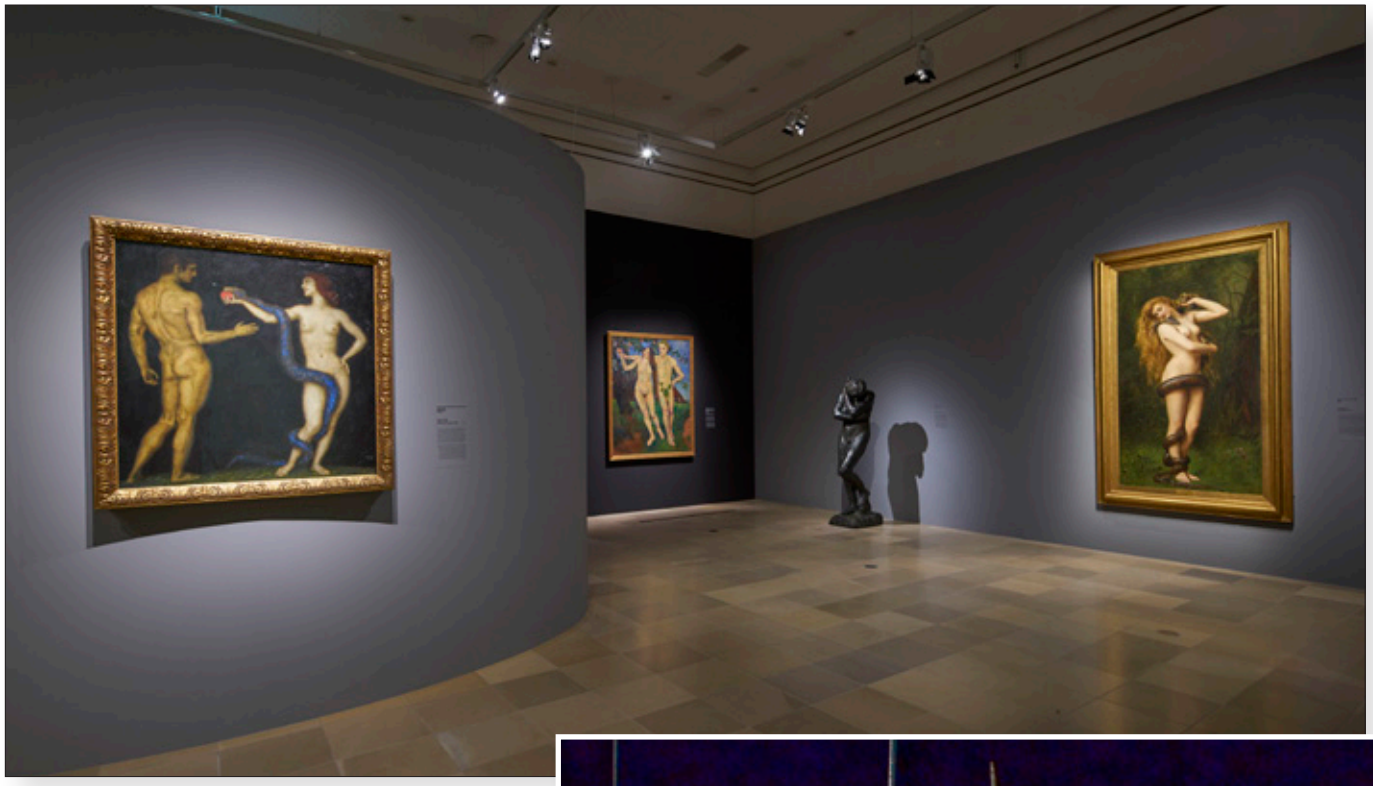

Sergiden görüntü | Foto: Städel Museum

Emmanuel Frémiets
"Bir kadını kaçıran goril"

kovulma nedeni olan ilk günahı ve kadının erkeği baştan çıkarmasını anlatan konuları işliyordu. İnsanı yakan, yok eden, felaketine sebep olan, uğursuzluk getiren dişi ("femme fatale") deyimi erkeklerin hem korkusu, hem de şehvet uyandıran seks objesiydi. Özellikle erkek sanatçılar, kadın-erkek eşitliğini savunan kadınlarda büyük tehlikenin gelişini görüyorlardı. Bunlar, yapıtlarında kadın figürünü, kadınlığını kullanarak erkeklerin hegemonyasını sona erdirmek isteyen "kötü"yü simgelerken gösteriyordu. Gustave Moreau, Jean Benner, Lovis Corinth ve Aubrey Beardsley gibi sanatçıların İncil'den yola çıkarak, Salome, Judith ve Delila gibi karakterleri kült statüsüne yükselttikleri biliniyor.

Alfred Kubin, Thomas Theodor Heine ve Félicien Rops gibi sanatçıların ise mitoloji ve İncil'deki figürlere dönmek yerine kalıplaşmış özellikleri görselleştirme yolunu seçtikleri gözleniyor. Bu dönemde sıkça rastlanan kadın figürü, erkeğin üzerinde cinsel ve toplumsal gücünü kullandığı zavallı, güçsüz her isteğini yerine getirecek bir nesne olarak resmediliyordu. Bunun en akılda kalıcı örneği ise Emmanuel Frémiets'in "Bir kadını kaçıran goril" heykeliydi. Merian C. Coopers yaklaşık 50 yıl sonra bundan esinlenerek meşhur "King Kong" filmini çevirmişti.

Jeanne Mammen'ın sergi özel bölümünde ilk dönem eserleriyle çok değişik bir perspektif yarattığına tanık oluyoruz. Kadın sanatçı, detaylı bir şekilde edebiyattaki sembolizmin fantastik düşünce ve rüyalarından yararlanıyordu. Mammen, Gustave Flaubert'in (1874)

Sergiden görüntü | Foto: Städel Museum

"Aziz Antonius'un Izdırapları" üzerine seri ürünler de çıkarmış, bunlara Medusa ve Salome gibi kadın karakterlerini de yansıtmıştı.

SANATÇILARIN KONUYA HİÇ KIVIRMADAN, DOĞRUDAN GİRİŞLERİ...

Aynı şekilde Norveçli sanatçı Edvard Munch'a sergi kapsamında ve özel bir bölümde geniş yer veriliyor. Kadın-erkek ilişkisindeki duygu karmaşasını, değişkenliğini seks ile sevgiyi, acı ile ölümü birleştirerek sunan Munch, bunu yaparken, izleyiciyi kadının şehvetine kapılan erkek voyeur (röntgenci) ve âşığı durumuna düşürmesiyle biliniyor.

SAVAŞTAN SONRA

Tarihten biliyoruz: Weimar Cumhuriyeti'nin getirdiği serbestlik ortamında açılan bar, pavyon, travesti lokalleri, genelevler Birinci Dünya Savaşı'nın korkunç izlerini, ruhsal etkilerini, yıkımlarını unutturmaya, dünya nimetlerinden faydalanma olanağını sağlıyordu. Doğal olarak bu gelişim sanatçıları da etkiliyordu ve bunlar açıkça cinsel şiddet, seks cinayetleri ve fuhuş konularına odaklanmaya başladılar. Yeni nesnellik akımının erkek temsilcileri Otto Dix, Heinrich Maria Davringhausen, Karl Hubbuch gibi sanatçılar korkunç ve vahşice parçalanmış kadın bedenlerini fetiş nesneleri olarak resimlediler. Konuya hiç kıvırmadan doğrudan girişleri sayesinde sanatçılar bakışlarını toplumsal uçurumun dibinde yaşayan insan kaderlerine çevirdiler. Onları konu ettiler. Metafor motiflerle marjinal yaşantıları anlatırken bozulan sosyal atmosferi, hastalıklı politik sistemi gözler önüne seriyorlardı. Berlin Dada çevresi sanatçılarından Hannah Höch, Hans Bellmer, izleyenleri skandal resimler, çirkin ve robotlaştırılmış korkulu/korkunç ama her şeyden önce de cinsel ahlakı, toplumsal ikiyüzlülüğü eleştiren, yargılayan konularla karşı karşıya getiriyordu.

YENİ KADIN KAVRAMI

Tüm bu gelişmeler içinde "yeni kadın" kavramı anlam kazanmaya başlıyordu. Birinci Dünya Savaşı sonrası toplumsal değişim süreci, "vatan cephesi" savaşçıları olan kadınların bağımsızlıklarını ve

Mein Kindermädchen

1936/1967
Yüksek topuklu kadın ayakkabısı, servis tabağı, 14 x 21 x 35 cm
Moderna Museet, Stockholm

Dadım

Meret Oppenheim (1913/1985)

Berlin doğumlu, İsviçreli kadın sanatçı, 1932-1937 yılları arası Paris'te sürrealist sanatçılar arasında yaşadı. "Dadım" ilk defa 1936'da Andre Breton'un Surindépedants (Sürrealist Objeler) sergisinde gösterildi. Sergiye öteki sürrealistlerle birlikte Claude Cahun ve Marcel Duchamp da eserleri ile katıldı.

Beyaz, yüksek topuklu ayakkabı fetişist modada kadın bedenini sembolize eder. İple sıkı sıkıya bağlanması da erkeklerdeki elde etme, sahip olma, "esaret" fantazilerini çağrıştırır. Servis edildiği tabaktaki kızarmış tavuk (ya da kaz) ise ironik bir düzenleme ile kadının ev işlerinden sorumlu olduğunu, yemek yapan, karın doyuran, pasif ve şehvetin sunumsal objesi olduğunu vurgular. Eserin ismi, sanatçının çocukluk yıllarındaki duygusal anılarından ilham alınarak verilmiştir.

Sergiden görüntü | Foto: Städel Museum

kendilerine güveni kazandırmıştı. Savaş travması geçiren erkekler yeni bir toplumsal rol ile karşı karşıyaydılar artık. 1919'da "Kadın Hareketi" kadınlara seçme ve seçilme hakkını kazandırıp politik, sosyal ve toplumsal yaşamda haklar elde ettiğinde, kendine güveni olan, aktif kadın tipini belirginleştirdi. Toplumdaki yerinin bilincinde olan bu kadın tiplemesi Otto Dix, Elfriede Lohse-Wächter, Jeanne Mammen, Christian Schad gibi sanatçıların yapıtlarında yerlerini alıyordu.

SÜRREALİSTLER ÖZGÜRLÜKÇÜ TUTUMLARIYLA İKİYÜZLÜLÜĞÜ HEDEF ALMIŞTI

Sürrealizm akımının önde gelen sanatçıları (Breton, Duchamp, Ernst) özgürlükçü cinsel yaşamı onaylarken, tutucu çevrelerin ikiyüzlü cinsel davranışları ile alay ediyorlar, bu arada Freud'un psikoanalitik araştırmalarına dayanarak cinsiyetler arasındaki sınırları yok etmeyi amaçlıyorlardı. Özellikle de mitolojideki çift cinsiyetli "Androgyn"a (erdişi) eğilimleri vardı. Onlara göre erdişiler geleneksel kadın-erkek rollerinin üstesinden gelmeyi başararak her iki cinsin sentezini ortaya koyuyorlardı. Sürrealist kadın sanatçılar ise alternatif kadın tiplemesi ile karşı çıkmayı amaçlıyorlardı. Sinemada bunun öncüsü vardı: 1906'da Alice Guy'ın "Feminizmin Devamı" adlı filmde kadın ve erkek rollerini mizahi bir şekilde değiştirilmişti. Aynı şekilde Meret Oppenheim da toplumda kadının üstlendiği rolü edilgen seks nesnesi olarak vurgulamıştı.

(Fotoğraflar: © Ömer Yaprakkıran)

www.yaprakkiran.de

Çizimler | Zeichnungen

Yeni Posta

Bize ulaşmak için:

Telefon: 0731 - 960 93 87 **Fax:** 0731 - 960 93 89 **Büro**: Einsteinstr. 59 89077 Ulm
E-Mail: info@yeniposta.de **Web:** www.yeniposta.de
facebook.com/yeniposta • twitter.com/yeniposta

Güney Almanya'nın 4 Eyaletinin
1992'den beri
En Büyük Türkçe Yerel Gazetesi

Avrupalı Türklerin Dünyaya
Açılan Penceresi:
www.yeniposta.de

PoliTeknik
| KASIM/ARALIK 2016 | Sayı: 14 |
"Eğitim Haklarının Genişletilmesi - 2018"
Sempozyumu 29 Ekim'de Düzenlendi
Alman
Medyasına
Konu Önerileri
www.politeknik.de
info@politeknik.de

Zamanımızın görme biçimiydi

JOHN BERGER

Derleyen: HALİT ÇELİKBUDAK

Ressam, sanat eleştirmeni, senarist, romancı ve belgesel yazarı İngiliz John Berger, 1973 yılından beri yaşadığı Fransa'da Quincy köyünde 2 Ocak 2017'de 90 yaşında öldü. 1970'li yıllarda BBC'de yayınlanan "Görme Biçimleri" adlı belgesel dizisiyle ünlenen Berger, batılı kültürel estetik anlayışına getirdiği eleştirel yaklaşımla tanınıyordu. Berger, G. adlı romanıyla da 1972 yılında prestijli Man Booker ödülünü almıştı.

(FOTOĞRAFLAR: **Ji-Elle**, **commons.wikimedia.org**)

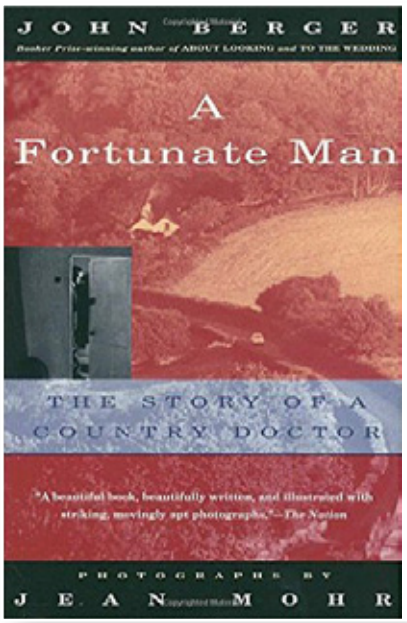

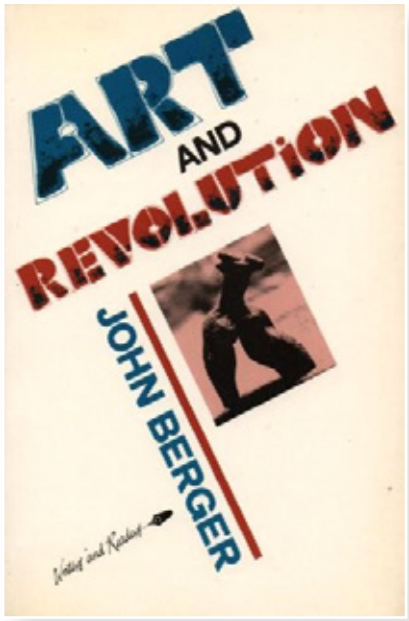

John Berger'in biyografisini de yazan editörü Tom Overton, Berger'in ölümünün ardından "Bize sanatın hayatlarımızı zenginleştirdiğini öğretti" dedi. İngiliz oyuncu, yazar Simon McBurney, "Dinleyici, şair, ressam, görücü, Rehberim, Filozof. Arkadaş. John Berger bu sabah bizi terk etti. Şimdi her yerdesin" diye yazdı. Yazar Ahmet Ümit ise Twitter'de şu ifadeyi kullandı. "John Berger öldü diyorlar, ben de keşke hepimiz onun gibi yaşasaydık diyorum."

Tom Overton, ölümünden sonra Berger ile ilgili düşüncelerini BBC'ye şöyle anlattı. "Berger'in belgesel dizisi 'Görme Biçimleri' pek çoğumuzun dünyaya bakış açısını değiştirdi. Hep medyanın sanatı algılayış biçimimizi derinden etkilediğini savundu. O program bugün de bir simge niteliğinde. Ama daha birkaç ay önce görüştüğüm Berger, alışkanlıkları, yerleşik düzeni ve bizi, yani medyayı eleştiriyordu. Bir sanatçının bakış açısına, bir akademisyenin bilgi birikimine ve doğuştan yetenekli bir sahne sanatçısının karizmasına sahipti. Ama her şeyden önce bir yazardı. Şiirleri, romanları ve eleştirileriyle hayatımızı zenginleştirdi. Bize bireysel olarak değil ama toplumsal olarak nasıl görmemiz gerektiğini öğretti."

Berger'in çok sayıda kitabının editörlüğünü yapmış olan Overton, "John her zaman en çok ilgi duyduğu konuların sürgün deneyimi ile sanat ve mülkiyet arasındaki felaketlere yol açan ilişki olduğunu söylerdi" dedi. Dünyanın John Berger'e her zaman olduğundan daha fazla ihtiyaç duyduğunu söyleyen Overton, "Bazı kitapların yıllar geçtikçe gençleştiğini söylerdi. Onun kitapları da gençleşecek. Berger'in ardında bıraktığı eserler umut aşılıyor ve çok geniş bir yelpazeye yayılıyor" diye konuştu.

Kıvrak zekâlı usta yazar, modern sanat eleştirisine bambaşka bir perspektif katarak çağının bir çok yazar ve sanatçısına ilham kaynağı oldu. Susan Sontag onun için şöyle diyor: ''John Berger'in kitaplarına hayranım. O sadece ilginç olanı değil, aynı zamanda önemli olanı yazıyor. Çağdaş İngiliz yazınında bence rakipsizdir. Lawrence'tan beri sezgi ve duygu dünyasına bilincin de gerekliliklerine cevap vererek bu kadar dikkat

eden bir yazar çıkmamıştır. O belki Lawrence kadar iyi bir şair değil ama daha zeki, daha asil. Olağanüstü bir sanatçı ve düşünür.''

RESSAMLIKLA BAŞLADI

Berger, Birinci Dünya Savaşı sona erdikten sekiz yıl sonra 5 Kasım 1926'da, Kuzey Londra'da Stoke Newington'da doğdu. Oxford'da St. Edmond Okulu'na yatılı verildi. Berger, The Observer Gazetesi'ne verdiği bir röportajda o yılları şöyle anlatıyordu. "6 ile 16 yaşlarım arası yatılı okullarda geçti. 12 yaşımdan itibaren başka bir yere, daha az boğucu bir yere ait olduğumu düşünüyordum."

RESSAM **BERGER** 1940'LARIN SONUNDA BİRÇOK SERGİYE KATILMIŞTI

1944 yılında askere alınan Berger, Kuzey İrlanda'ya gönderildi. Berger o günleri anlatırken şöyle diyordu: " Askere alınmış eğitimsiz genç insanların arasındaydım. Bu işçi sınıfından çağdaşlarımla ilk kez gerçekten tanışmamdı. Onlar için ailelerine, sevgililerine mektuplar yazardım. Bu ilk kez toplum için yazmaya başladığım dönem olarak görülebilir. Gerçi çok kötü bir yıldı ama şimdi geriye baktığım zaman beni şekillendiren çok önemli bir deneyim olarak görüyorum."

Bir bakıma, Berger bütün hayatı boyunca bunu yapmaya devam etti, insanların hikâyelerinin yok olup gitmemesi için onları yazıya döktü. Susan Sontag ile yaptığı bir söyleşide, "Bir hikâye daima bir kurtarma operasyonudur" sözleriyle hikâyeciliğe olan bakış açısını dile getiren Berger, "The Seasons of Quincy"de ise "Dinlediğim için bir hikâye anlatıcısıyım. Hikâyeci olmak, sınırdan geçiş izni alan bir kaçakçı olmaya benziyor" şeklinde düşüncelerini ifade ediyor.

Ordudan ayrıldıktan sonra burs kazanarak Chelsea Sanat Akademisi'ne devam eden Berger, "Günler resim yaparak, desen çizerek geçiyordu. Sonunda ait olduğum bir yer bulmuştum. Yaşam birdenbire dopdolu olmuştu" diyordu o günler için...

Kariyerine ressam olarak başlayan Berger, 1940'lı yılların sonlarına doğru Londra'da birçok sergiye katıldı. Çalışmaları, Londra'nın Wildenstein, Redfern ve Leicester galerilerinde sergilendi. 1948-1955 yılları arasında sanat eleştirmenliğinin yanı sıra, resim dersleri verdi, sanat eleştirmenliği de yapmaya başladı. Birçok makalesi, haftalık sol görüşlü politik bir dergi olan New Statesman'de yayımlandı. Modern sanat dünyasında, hümanist pencereden bakan duruşu, onu kariyerinin başında tartışmalara yol açan, dikkatleri üzerinde toplayan birisi haline getirdi.

Berger, bazı modern sanatçılar hakkında incelemeler de kaleme aldı. Bunlardan en çok tanınanı, Pablo Picasso hakkında yazdığı 1965 tarihli "Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı" oldu. Bu, yazıldığı dönemde, birçok sanat eleştirmeni tarafından saygısızlıkla suçlansa da çağımızda Picasso hakkında yazılmış en iyi kitaplardan biri olarak kabul edilmiştir. Berger, Picasso'nun sanatının sosyo-ekonomik temellerini irdeleyerek, ünlü sanatçının kapitalist toplum koşullarından nasıl etkilendiğini, sistemin etkisinin resimlerine nasıl yansıdığını ortaya koyuyordu. Berger'e göre köklü bir resim geleneği olan İspanya'nın ortaya çıkardığı bu büyük yetenek, zamanla 20 yüzyılın sanatını belirleyen koşulların etkisiyle sistemin çarklarından biri haline gelmişti. Berger, Picasso'dan başka Francisco Goya hakkında, ressamın sanatını konu alan bir kitap ve Rus heykeltraş Ernst Neizvestny hakkında da "Sanat ve Devrim" başlıklı bir deneme yayımladı.

Berger, 1960'ların başında İsviçreli sinema yönetmeni Alain Tanner'in çağrısı üzerine Cenevre'ye gitti. Tanner'in üç filminin ("La Salamandre", "Dünyanın Ortası" ve "2000 Yılında 25 Yaşına Basacak Olan Yunus") senaryolarını yazdı.

Berger bu senaryolardan sonra sırasıyla "Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı" (1965), "A Fortunate Man" (Talihli Bir Adam, 1967), "Art and Revolution"(1969) kitaplarını yayımlandı. Berger bu kitaplarında, resim ve heykel sanatlarının toplumsal ve ekonomik koşullardan nasıl etkilendiğini araştırırken, "Talihli Bir Adam"da da Jean Mohr'un fotoğraflarından yararlanarak bir taşra doktorunun hayatını anlatırken bir insanın kendini başka insanların sağlık ve esenliğine nasıl adadığına tanıklık ediyordu.

YEDİNCİ ADAM'IN YENİ ÖYKÜSÜ

Berger'in Avrupa'daki göçmenleri ilgilendiren kitabı "Yedinci Adam" (1975) isimli eseridir. Düzyazı, şiir ve fotoğrafı birleştiren bu kitabında Avrupa'daki göçmen işçileri ele alan Berger, bu kitabı için fotoğrafçı arkadaşı Jean Mohr ile işbirliği yapar. 1972'de "G." romanıyla "Booker" ödülünü alan Berger ödül töreninde 5 bin sterlinlik bu ödülün yarısını Karayiplerdeki Kara Panter adlı devrimci harekete bağışlayacağını, öbür yarısını da Avrupa'daki göçmen işçilerle ilgili kitabının hazırlanması için kullanacağını açıklamıştı.

Berger'in "Yedinci Adam" kitabı için söyledikleri onun hümanist bir düşünür olduğunu gösteriyor:

"Bir yazar olarak en büyük doyumu hissettiğim anlardan birinin ödüllerle falan ilgisi yok. İstanbul'daydım ve arkadaşlarla onların bir tanıdığını ziyarete bir gecekondu mahallesine gittik. Gecekonduda çay içtik, uyduruk bir rafa dizilmiş 20 kadar kitap vardı ve onlardan birisi 'Yedinci Adam'ın Türkçesiydi. Bunu görünce yazar olarak ne kadar şanslı olduğumu düşündüm. Kitaptaki deneyim hayat deneyimiyle buluşmuş ve kabul görmüştü çünkü."

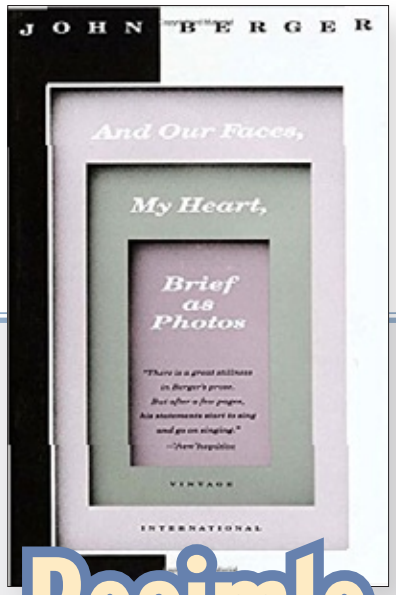

Resimle başlayan yazı

John Berger, 1940'larda ilk resimleri sergilendikten sonra, yazarlığa başladı. 1958'de ilk romanını yayınladı. "Zamanımızın bir Ressamı"... Romanın konusu hayali bir Macar ressam Janos Lavin'dir. Devrimci ressam Janos, ikinci dünya savaşı öncesi Macaristan'dan Londra'ya kaçar. Ressamın sanat eleştirmeni arkadaşı John, onun günlüğünü keşfeder. Roman, bir ressamın çalışmasını ayrıntılarıyla aktarır. Roman Lavin'in sanat anlayışı, siyasal görüşleri aracılığıyla Batı'da sanatçının yerini araştırıyor. Lavin'in günlüğü ele aldığı sorunlarla ressam Van Gogh'un mektuplarını ve Gaguin'in günlüklerini anımsatan bir içtenlikle yaklaşmakta olan 1956 Macaristan bunalımının gerilimini yansıtıyor. Kitap okuyucular tarafından gerçek bir öyküymüş gibi algılanır. Çeşitli kesimlerden gelen baskılar sonucu yayınlandıktan bir ay sonra yayıncısı tarafından piyasadan geri çekilir. Berger bu kitabının ardından 1960'da sanat denemelerini içeren "Permanent Red" adlı eserini yayınladı. Bu kitapları 1962'de "Clive'nin Ayağı" (The Foot of Clive) ve 1964'de "Mantarcının Özgürlüğü" (Corkers Freedom) isimli romanları izledi.

İstanbul ziyareti

Şair, yazar ve çevirmen Cevat Çapan ve Yankı Yayınları sahibi Kemal Demirel, John Berger'ı İstanbul'a davet ederler. Çapan, 18 Kasım 2016'da Cumhuriyet Gazetesi'nde "John Berger 90 Yaşında" başlıklı yazısında Berger'in Türkiye'de geçirdiği günleri, ilk defa Sait Faik öyküleri ve Ruhi Su'nun müziği ile tanışmasını ve Yaşar Kemal ile olan sohbetini şöyle anlatıyor:

"1978'de Yedinci Adam'ın Türkçe çevirisi yayımlandığında, mutlu bir rastlantıyla Berger'ı tanıyan ve İstanbul'da Kalenderhane'deki Bizans mozaikleriyle ilgili araştırmalar yapan bir arkadaşıyla tanıştık. Daha önce Berger'ın Sanat ve Devrim kitabını 1974'te yayımlayan Yankı Yayınları sahibi Kemal Demirel'le Berger'ı İstanbul'a davet ettik.

John Berger, eşi Beverly ve iki buçuk yaşındaki oğulları Yves'le geldi. Hazırladığımız sofrada onları bekleyenler arasında Cihat Burak, Can Yücel ve Mehmet Ulusoy gibi arkadaşlar da vardı. Konuklarımız Alplerdeki Quincey köyünden küçük Citroen arabalarıyla kazasız belasız gelmişlerdi. Sofrada hemen aileden birileri gibi bize katıldılar ve kırk yıllık dostmuşuz gibi sohbet başlamış oldu. Bergerlar Türkiye'de kaldığı bir aya yakın süre içinde İstanbul'un görülecek yerlerini gördü, sanat dünyasından birçok insanla tanıştı, bir arkadaşın evinde Ruhi Su'yu dinledi, bir başka arkadaşın evinde Beklan Algan'ın sahneye koyduğu Cesaret Ana ve Çocukları oyununu televizyondan izledi. Kumkapı'da Kör Agop'un meyhanesinde Yaşar Kemal'le türküler üzerine sohbet ettiler.

Bir ara İstanbul dışına çıkmak için gazeteci bir arkadaşın kılavuzluğunda önce Adapazarı'na, oradan Bolu ve Mudurnu'ya da gittiler. Adapazarı'nda Çark Gazinosu'nda onları ağırlayan Belediye Başkanı, Berger'ı Sait Faik'in amcaoğluyla da tanıştırmış. O da Berger'a Sait Faik'in Fransızcaya çevrilen öykü kitabını getirmiş, "Sabaha kadar Sait Faik okudum" demişti Berger döndüğünde. Bu kısa yolculuğun başka ilginç bir rastlantısı da Mudurnu'ya vardıklarında, Bülent Ecevit'in ünlü "Köy-Kent" mitingini izleme fırsatını bulmaları.

İstanbul'dan ayrılmadan önce Resim ve Heykel Müzesini gezen Berger orada Şeker Ahmet Paşa'nın "Orman" tablosu önünde durup o resmin ilginç perspektif özellikleri üzerine daha sonra yazacağı bir deneme için notlar aldı. Gitmeden önceki son akşam da arp sanatçısı Uğurtan Aksel'in evinde Niyazi Sayın'dan, Necdet Yaşar'dan ve Reşat Uca'dan ney, tambur ve kemençe dinledi. Ertesi sabah Edirne'den geçip Alplerdeki köyüne dönerken Selimiye'ye de uğrayan dostumuz yazdığı ilk mektubunda, "O sesler hâlâ kulaklarımda, Selimiye'nin kubbesi altındaki o düzen hâlâ gözlerimin önünde" diyordu.

Daha sonraki yıllarda John Berger, Beverly'yle iki kez daha geldi İstanbul'a. Önce Uluslararası İstanbul Film Festivallerinden birine jüri üyesi, daha sonra da İstanbul Kitap Fuarı'nın davetlisi olarak. Bu gelişlerinde de Latife Tekin, Tomris Uyar ve daha birçok başka yazarla tanıştı, panellere katıldı, Görme Biçimleri konusunda konuşmalar yaptı, Hakkari'de Bir Mevsim filmini seyretti."

"YEDİNCİ ADAM" KİTABI TÜRKİYE'DE DE İLGİYLE KARŞILANDI

Berger, gecekonduda raflardaki az sayıda kitap arasında Yedinci Adam'ı görünce kitabın yeni baskısına yazdığı önsözde bu kitabın kimlere seslendiği konusuna yeniden değindi. Bu önsözde, kitabın bazı yanlarının eskimiş olabileceğini ama burada insanın daha çok bir aile albümünde rastlayacağı hayat hikâyelerini, bir dizi yaşanmış anıları bulabileceğini yazdı.

Bu belgesel kitapta Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya, İtalya, Portekiz gibi ülkelerden sanayileşmiş ülkelere gelen işçilerin yola çıkışları, geldikleri yerlerdeki yaşama ve çalışma koşulları ve bunlar arasında geri dönenler varsa, onların durumları ele alınıyordu. Yedinci Adam hem işçilerin geldiği ülkelerde hem de Avrupa'da büyük bir ilgiyle karşılandı ve yılın kitabı seçildi. Türkçeye, Yunancaya, Arapçaya, İspanyolcaya ve Portekizceye çevrildi.

John Berger ve Jean Mohr, 1973-74 yıllarında Avrupa'daki göçmen işçilerin yaşam koşullarını incelemek adına kapsamlı bir çalışmaya giriştiler. Göçmen işçilerin ülkelerini nasıl terk ettiklerini, ne şartlarda çalıştıklarını ve sömürgeciliğe bir kurban gibi sundukları umutlarını çarpıcı bir görsellik ve yorumla aktardıkları "Yedinci Adam", 1976 yılında Avrupa'da yılın kitabı ödülüne layık görüldü ve kendinden sonra gelen bu türden çalışmalara da ilham kaynağı oldu. Kitabın adı, o yıllarda Almanya ve İngiltere'de her yedi işçiden birinin göçmen olmasından geliyordu. Ayrıca kitabın girişinde Attila Jozsef'in "Yedinci" adlı şiirine de yer verilmiş ve her kıtanın sonunda Jozsef'in "sen kendin yedinci olmaya bak" dizesi de bu isme apayrı bir mana kazandırmıştı.

JOHN BERGER VE TÜRKİYE GÖRÜNTÜLERİ

"Bu kitap görüntülerden ve sözcüklerden oluşmaktadır. Görüntüler de sözcükler de birbirlerinden bağımsız olarak okunabilir" diyor John Berger kitabın girişinde... Böylelikle hem fotoğrafın hem de yazının herhangi bir toplumsal olguyu kendi başına açıklayabilecek yeterlilikte olduğunun altını çiziyor.

Kitapta birçok gelişmemiş ülkeden Avrupa'ya yapılan yasal veya kaçak girişlerin hikâyesi mevcut. Berger ve Mohr'un bizzat İstanbul'a gelerek Almanya'ya kabul edilecek olan işçilerin durumunu yerinde gözlemleyip göçü fotoğrafa ve yazıya dökmeleri oldukça ilginç...

Alman memurlarının İstanbul'da işçilere uyguladığı sağlık muayenesine dair fotoğraflar, en güçlü ve en sağlıklıların seçilmesi bağlamında tarihe geçmiştir. Elbette Berger, göç olgusunu tek taraflı bir gözle irdelemiyor. Ona göre göçmen

işçi, bambaşka bir bilinçle çıkar yolculuğa: Umut. Çünkü göçmen için kaldığı yer zaten cehennemden farksızdır. İşi, emeği ve toplum içinde en ufak bir statüsü yoktur. Ancak o, başka bir ülkeye gitmekle, bir şeyleri başarabilmiş olmanın verdiği coşkuyla, hem kendi için hem de içinden çıktığı coğrafya için yeni bir varoluş/varolma imkanı bulmuştur. Her ne kadar gittiği ülkede tek göz bir odada, bazen de şehirden tamamen uzak yerlerde yaşamış olsa da, orada vaktin tamamen nakit olduğunu öğrenmiş, paranın miktarını güç imajı ile sentezlemiş ve böylece geri dönme hayallerinin içine "her daim başarılı olabilecek" bir insan portresi çizmiştir. Yaşadığı ülkeyi asla kendi vatanı gibi göremese de, gittiği yer sayesinde yeniden birey olabilmiştir. Bunun en büyük göstergesi de hayal kurabilmesidir. Çünkü geldiği ülkede o bir hiçtir ve ona hayal kurabilmesi için dahi hiçbir fırsat verilmemiştir. Bu durumu belki de en iyi yine göçmen bir Türk işçi belirtiyor: "Yılın altı ayı uyursun köyde, çünkü hem iş yoktur hem de yoksulsundur."

JOHN BERGER, 20. YÜZYILIN EN ÖNEMLİ YAZARLARINDAN BİRİYDİ...

Kitapta, oldukça geniş bir perspektifte, göçmen ekonomisine dair gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin kayıpları ve kazanımları sosyolojik bir gözlemle analiz edilmiş... Kitap, göç veren ülkeleri genel itibari ile aynı ekonomik bağımlılık kapsamında ele alarak her birinden kısa öyküler aktarma yolunu seçmiş. Bu yönüyle de eser; her fotoğrafın öyküsünü o karelere ait olan bireylerin kültürel bağlamlarından çıkararak, bir bütüne, görüntünün ve yoksulluğun gri birlikteliğine dönüşerek parçalanmış yaşamları bir araya getiriyor ve böylece de; fotoğraf, öykü, insan, yoksulluk, göç, kapitalizm, umut ve işçilik gibi kavramlar, birbirinden ayrı bir şekilde okunmaması gereken evrensel bir sorunun yap-boz'u haline geliyor.

Örneğin, Portekizli kaçak göçmenlerin öyküsü sıra dışı bir öykü... Portekizli göçmenlerin kendilerini Fransa'ya götürecek kaçakçılarla yaptıkları anlaşmaya göre Portekizli göçmen kendisini sınırdan geçirecek olan kaçakçılara kendisine ait vesikalık bir fotoğrafın yarısını verir. Şimdi onu sınırdan geçirecek olanların elinde göçmene ait düzensiz bir şekilde ortadan ikiye bölünmüş bir fotoğrafın yarısı vardır: Alın, burun ve çene hep yarımdır ve bir tek gözü vardır orda göçmenin. Yarım kalmış yazgısı bu yarı fotoğrafın akıbetine bağlıdır. Kaçakçılar Portekizli göçmeni söz verdikleri yere ulaştırdıklarında, ellerindeki yarı vesikalık fotoğraf ile göçmenin Portekiz'de kalan ailesinin yanına giderler. Bu süre zarfında göçmen de elindeki diğer fotoğraf parçasını posta ile ailesine gönderir. Kaçakçılar ve aile bu iki yarım fotoğrafı birleştirir ve sonuç aynı kişinin yüzüne varıyorsa, aile 350 dolarlık ödemeyi (1964'te Portekiz'de kişi başına düşen yıllık gelir 370 dolardı) kaçakçılara teslim eder. Böylece fotoğraf artık salt bir araç olmaktan çıkıp bir "aracı"ya dönüşür. Kendi hareketini kendi deneyimini kendi tarihselliğini ve kişiliğini kazanır. O artık efendisinin yüzünden azade bir yansımadır. Kendi yüzü vardır ve yüzünün yarısı yazgısının diğer yarısı ile bütünleşinceye değin bir sınırdan diğerine göç edip durmuştur. Ta ki ona verilen söz yerine getirilinceye kadar...

John Berger, 20'nci yüzyılı gerçekten damgalayabilen Avrupalı yazarlar arasında yer alıyordu.

Görme biçimleri

John Berger'ın "Görme Biçimleri" kitabı, özellikle görsel sanatlarla ilgilenen ve bu alanda bir şeyler üretenler için son derece önemli... Kitabın ilk satırlarında "Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir. Ne var ki başka bir anlamda da görme sözcüklerden önce gelmiştir. Bizi çevreleyen dünyada kendi yerimizi görerek buluruz. Bu dünyayı sözcüklerle anlatırız ama anlattıklarımız gördüklerimizle ilgili düşündüklerimizdir ve çevremizi saran gerçeklikle düşündüklerimiz arasında bir mesafe olabilir"yazıyor.

Berger'a göre düşündüğümüz ve inandığımız şeyler, görme biçimimizi etkiler. Yani aslında hiçbirimiz etrafımızdaki şeyleri tamamen objektif bir gözle görüp algılamıyoruz. Bu nedenle gördüğümüz şeyi başkalarına anlatırken tamamen kişisel bir yaklaşımın ürünü oluyor. "Ben ne gördüysem onu söylüyorum, dolayısıyla benim anlattıklarım objektif gerçekliktir" demek aslında kendi algılama biçimini yansıtmaktır.

Kitap aslında 1972 yılında BBC'de beş arkadaşıyla birlikte hazırladıkları bir televizyon dizisinin (Ways of Seeing) sonraları kitap şekline getirilmiş hali... Televizyon dizisi ve daha sonra aynı adla yayımlanan kitabı uygarlık tarihinin yüzyıllardır öne çıkan sanat eserlerinin yirminci yüzyılın ikinci yarısında nasıl değerlendirilebileceğini araştırıyordu. Yedi denemeden oluşan kitapta, denemeler birbirinden bağımsız fakat birbirini izleyecek ve tamamlayacak şekilde sunulmakta... Görme Biçimleri yayımlandıktan hemen sonra dünyanın birçok sanat okulunda ders kitabı olarak okutuldu.

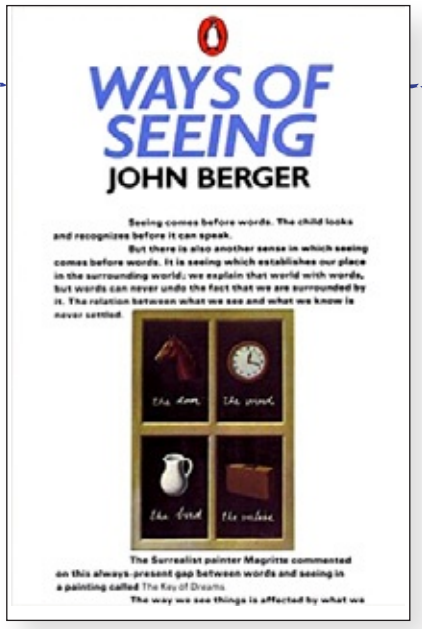

Bizim **Aachen**

AACHEN VE ÇEVRESİ İÇİN TÜRKÇE DERGİ

Yakında Bizim **Aachen** dergisine küçük bir kardeş geliyor!
Sizin **Aachen** dergisi tamamen yerel bir haber dergisi olacak.
Bir ay Bizim **Aachen** dergisi, diğer ay Sizin **Aachen** dergisi ile
pek yakında her ay sizlerin karşınızda olacağız.

Sizin **Aachen**

AACHEN VE ÇEVRESİ İÇİN **TÜRKÇE HABER DERGİSİ**

Öğrenciler TELC belgelerini aldı
Ren Postası
2017'DE NELER DEĞİŞECEK?
Okuma gününde duygulu anlar
BULMACA kazandırıyor
EMEKLİ AYLIĞI ARTACAK
BAKIM PARASI
Resmi tatiller
www.renpostasi.de

AVRUPA'DAKİ TÜRKÇE HABERCİLİĞİN

İnternet gazeteciliğimizin notu şimdilik zayıf

IŞIN TOYMAZ

YENİ ARAYIŞLARI

FRANKFURT

Avrupa'da Türkçe yayınlar Türk işgücü göçü ile birlikte başladı. Yıllarca Türkiye'deki birçok gazete Avrupa'da basıldı, dağıtıldı. Söz konusu süreçte Avrupa'da okurla buluşan günlük Türkçe gazetelerin satış rakamları bir dönem 200 binlere dahi ulaştı.

Bayilerde Türkçe gazeteler, zengin çeşitlilikleri ile yıllarca varlık gösterdiler. İstanbul merkezli, Avrupalı Türklere yönelik televizyon yayınlarının yanı sıra Alman devlet radyo ve televizyonlarında Türkçe yayınlar da sunuldu. Ancak Avrupa'daki Türkçe medyanın parlak dönemi en azından Türkiye merkezli Türkçe gazeteler için gerilerde kaldı. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde sayısız yerel gazete ve internet gazetesi Türkçe yayıncılık yapıyor.

EN ÇOK İZLENEN MEDYA, TÜRKÇE HABER SİTELERİ

Özellikle İstanbul merkezli kağıda basılı gazeteciliğin gerilemesi hızla sürerken, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde internet gazeteciliği son dönemde ciddi bir varlık göstermeye başladı.

Hatta Almanya'daki Türkçe medyanın en çok okunan organının Türkçe haber siteleri olduğunu söyleyebiliriz. Geleneksel Türkçe günlük gazeteler hızla piyasadan siliniyor, kalanlar da ihmal edilebilir satış rakamlarıyla "bayrak gösterme" yarışı içindeler.

AVRUPA'DAKİ TÜRKÇE İNTERNET GAZETELERİ HIZLA ÇOĞALIYOR.

Bu arada Avrupa'daki internet gazeteciliğinde önemli bir rekabet ortamının oluştuğunu da gözlüyoruz. Sadece bölgesel habercilikle yetinmeyen Türkçe haber portalları Almanya, Avrupa ve Türkiye'den haberleriyle de okurlara ulaşıyor. Yayınlandıkları bölgelerin siyasetçileri, kültür-sanat adamları, işadamları, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri Türkçe haber sitelerinde köşe yazarları olarak karşımıza çıkıyor.

Avrupa Türk Gazeteciler Birliği (ATGB), projektörü, sayıları her geçen gün artan Avrupa'daki Türkçe internet gazetelerinin üzerine tuttu. "Avrupa'da Türkçe internet gazeteciliği nereye gidiyor?" konulu tartışma toplantısı Almanya'nın Frankfurt kentinde düzenlendi. ATGB'nin Ver.di Sendikası'nın Frankfurt salonunda gerçekleştirdiği toplantıya Almanya Bültteni Genel Yayın Yönetmeni Arif Şentürk, Yeni Posta Yayıncısı ve ATGB Üyesi Mustafa Bozdurgut, Avrupa Kültür Genel Yayın Yönetmeni ve ATGB Kurucu Üyesi Osman Çutsay, www.seyfialp.wordpress.com sitesi yayıncısı ve ATGB Üyesi Seyfi Alp, Ren Postası Genel Yayın Yönetmeni İsmail Erel ve Muhabirce Genel Yayın Yönetmeni Hülya Sancak katıldı.

ATGB Yönetim Kurulu Üyesi Kemal Çalık'ın yönettiği toplantıda, Avrupa'daki Türkçe haber sitelerinin, araştırmacı gazeteciliğin ve ciddi haberciliğin gereğini yerine getirmediğine vurgu yapan gazeteciler, sitelerde "kopyala yapıştır" kolaycılığının egemen olduğuna dikkat çektiler.

İletişim ve kültür dili olarak Türkçenin doğru kullanılmadığını belirten konuşmacılara göre, mevcut haber siteleri şu sıralarda daha çok yerel Türk gazetelerine stepne işlevi görüyor.

Avrupa'daki yüzlerce Türkçe haber sitesinin birleşerek ortak ve güçlü bir Türkçe yayıncılık yapma yoluna gitmesini bir "hayal" olarak da niteleyen konuşmacılar, Alman medyasının ülkedeki Türk okura yönelik Türkçe haber portalı yaratmasını ise "fazla gerçekçi olmayan bir adım" sözleriyle karşıladılar.

ATGB'nin Avrupa'daki Türkçe internet gazeteciliğini mercek altına aldığı toplantıda öne çıkan konular ve konuşmacıların aktardıklarından bazı satırbaşları şöyle:

ATGB Avrupa Türk Gazeteciler Birliği

TARAFSIZ VE BAĞIMSIZ HABERCİLİK YOK

Muhabirce Yayın Yönetmeni
Hülya Sancak:

"Pek çok internet sitesinde Türkçe doğru kullanılmıyor. Çünkü metinler kalifiye editör kontrolünden geçmiyor. Bağımsız ve tarafsız bir habercilik pek çok sitede mümkün değil, pek çoğu temsil ettikleri siyasi görüşün propaganda aracına dönüşebiliyor.

İstikrarlı yayıncılık, reklam geliri olan pek az sitede mümkün. Pek çok site haber kopyalama makineleri olarak yayın yapıyor. Yerel gazetelerin hepsinin bir haber portalı yok. Reklam geliri de istenen düzeyde değil. Birleşerek tek bir kaynak olarak yayın yapmak mümkün, ama gerçekçi değil. Pek çoğunda "Küçük olsun benim olsun", "Ne koparırsam kâr" mantığı hâkim.

İnternet, diyalektiği gereği global; yerel konularla sınırlı kalabilir de kalmayabilir de. Türkçe haber portallarında araştırmacı gazetecilikten söz edilemez, çünkü bu, mesleki eğitim ve tecrübe gerektiren bir konudur. Pek çoğu bu eğitim ve tecrübeden yoksun. Almanların Türkçe gazete yapması konusuna gelince: Kiminle, ne amaçla, ne tür bir iş yapılacağına bağlı... TAZ gibi bilinen bir politik zihniyetin yöneteceği bir gazete, geleneksel, muhafazakâr geniş Türk kitlesinde karşılık bulamaz."

SİTELER DONANIMSIZ VE EKSİKLERLE DOLU

Yeni Posta Gazetesi Yayıncısı
Mustafa Bozdurgut:

"Birkaç yıldır üzerine basa basa söylüyordum. Habercilikte hegemonyanın internet gazeteciliğine geçeceğini söylemek artık kehanet değil. Bu ağırlık daha şimdiden gerçekleşmiştir. Avrupalı Türklerin kendi imkanlarıyla çıkarttıkları internet gazeteleri sadece dil değil, grafik, teknik, görsel ve hızlılık alanlarında da sayısız eksiklikler içeriyor. Ancak, kısa dönem içerisinde bu eksikliklerin giderileceğine inanıyorum.

At sahibine göre kişner, her tür yayında olduğu gibi bu yayınları çıkaranların konuyu kendi bakış açılarına göre değerlendirmeleri doğaldır. Önemli olan, haberin doğru verilmesidir. Asıl tehlike yorumla haberin birbirine karıştırılmasıdır.

Ortak formattaki yayınlarda, güçlerin birleştirilmesi akılcı bir yol olmasına karşın, pratikte birçok zorluk vardır. En büyük zorluk "küçük olsun, benim olsun"dan "büyük olsun, bizim olsun" aşamasına geçebilmektir. Bu, zaman alacak gibi görünüyor. Mevcut koşullarda bu sitelerin hedeflenen, düşünülen gelirlere erişebilmesi de zaman alacak gibi görünüyor."

İLHAN SELÇUK-UĞUR MUMCU-ABDİ İPEKÇİ ZEMİNİNDE BİR "**WEB ÇIKIŞ**" MÜMKÜN.

HEZİMET YAŞADIĞIMIZI KABUL EDELİM

Avrupa Kültür Yayın Yönetmeni
Osman Çutsay:

"Türkçeden giderek kaçıldığına tanık oluyoruz. Bir çekiciliği yok çünkü. Farkını ortaya koyamıyoruz. İletişimden daha önemlisi, Türkçeden aydınların kaçtığına, onu bir kültür dili olarak kullanmayı denemediğine tanık oluyoruz. Sonuçları çok acı olacak...

Bağımsız ve nesnel diyebileceğimiz bir habercilikten söz edemeyiz. Alman medyası da, Türkçe medya da bundan çok uzaktır. Yerleşik Türkçe medyanın yapıcıları bile böyle bir şey istemiyor, sonra da Alman medyasının Türklerle ilgili haberlerde taraflı davrandığını ileri sürebiliyor. Türk gericiliği maalesef Avrupa'daki Türk medyasında son derece etkilidir.

Gerçek bir habercilikten söz edemeyiz. Türkçe internet gazeteciliği sadece emeklemeye çalışıyor. Türkiye ve Türkçeyi ilerici bir şans olarak görmeyenler, yani "ano-

malistler", bu alanda tam bir üstünlük içindedir. Bir hezimet yaşadığımızı kabul etmeliyiz. Sadece tek tük umut sinyalleri veya kıvılcımlar görebiliyoruz.

Türkçe haber sitelerinin bırakın beklediklerini, herhangi bir ilan gelirleri olması bile hayaldir. En azından şu sırada. Bu durum değişebilir. Bu sektörde "yemlenmesi" gerekenler var. Alman devleri ve genel ideolojisi, bunları elbette yemleyecektir.

TÜRKÇENİN DOĞRU KULLANILMASI KONUSUNDA BÜYÜK SORUNLAR VAR.

Ortak ve güçlü bir Türkçe yayıncılık yapma yolunu izlemeye çalışanlar da var elbette. Ama onların, yani bu ilerici damarın da sayısı ve ağırlığı fazla değil. Avrupa'daki Türkçeli ve aydınlanmacı, cumhuriyetçi, laik bir görüşe şu ya da bu ölçüde yakın toplum kesimlerinin en çok izlediği haber siteleri ise galiba Türkiye'nin görece muhalif siteleri. Odatv başta olmak üzere... Onu soL Portal ve Cumhuriyet izliyor olmalı...

Türkiye ve Türkçeyi bir anomali ve suç unsuru görmeyenler, aydınlanmanın ve ilerici bir cumhuriyetin insanlık için bir şans olduğunu düşünenler harekete geçebilir. Yani belki İlhan Selçuk-Uğur Mumcu-Abdi İpekçi üçlemesini bir tarihsel rol modeli gibi görüp, o zeminin üzerinde yükselerek Avrupa medyasındaki bayağılıkları da göğüslemeye kararlı gazeteciler büyük bir haber sitesi kurabilir. Olmayacak iş değil. Çünkü teknik olarak zor değil ve bir mali yük getirmiyor. Sadece gazeteci arkadaşlarımızın tek tek görev alması ve düzenli haberler hazırlaması gerekiyor. Bunun adımları mutlaka atılmalıdır."

İNTERNET GAZETECİLERİ ACİLEN EĞİTİLMELİ

www.seyfialp.wordpress.com blog yazarı **Seyfi Alp:**

"Türkçenin doğru kullanılması konusunda büyük problemler var. Bu da Türkçe internet gazeteciliğinde muhabir ve redaktör olarak çalışan kişilerin Türkçemize yeterince hakim olmamalarından kaynaklanıyor. Tam bu noktada Türkçe internet gazeteciliğinde muhabir ve redaktörlerin okul yılları ve okul sonrası eğitimlerinin sorgulanması da yapılmalı. Haber dilinin yakalanması konusunda Türkçe internet gazeteciliği yapmak isteyenlerin mutlaka eğitimden geçmeleri gerekiyor. Ulusal günlük bir gazetenin redaksiyonunda belirli dönem çalışmak bu konuda muhabir ve redaktörlere yardımcı olabilir.

Bağımsız habercilik maalesef mümkün değil. Sansür günümüzde gazetecileri kuşatmış durumda. Özellikle son zamanlarda ırkçı cinayetler veya saldırılarla ilgili haberleri yazarken muhabir olarak korku da yaşamaya başladık. Bunun en güzel örneği NSU cinayetleri. Ayrıca Türkçe internet sitelerinin ekonomik bağımsızlıklarının yeterli olmayışı da bağımsız haber

üretmeyi engelliyor. Bir de siyasi ortam ve çevrenin tepkileri bağımsız haberciliği frenliyor. Redaksiyonu büyük bir Türkçe internet gazetesinde sansürün daha fazla olabileceğini tahmin ediyorum. Tek başına internet haberciliği yapanlar bağımsız haber konusunda daha gözü kara diye düşünüyorum.

Türkçe internet gazeteciliğinde haber portalları son yıllarda epeyce düzeldi. Frankfurt, Berlin ve Hamburg merkezli günlük sitelerine düzenli haber giren haber portalları mevcut. Bu üç şehir dışında da Türk gazeteciler anadillerini kullanarak Türkçe internet gazeteciliğinde haber portalı olarak çevrelerinde olup bitenleri düzenli duyurmaya başladılar. Her geçen gün de olumlu yönde düzelme söz konusu. İstikrarlı habercilik yapan Türkçe haber portalı sayısı giderek artıyor.

Haber sitelerinin hedefledikleri ilan gelirlerine kavuştuklarını sanmıyorum. Bu pastanın Almanya'daki Türk internet gazeteciliği için ülkede alabilecekleri yılda 15 milyon euro civarında bir reklam pastası bulunduğundan söz ediliyor. Mevcut Türkçe haber sitelerinin bu önemli miktarın çok az bir bölümünü alabildiklerini tahmin ediyorum.

Yerel Türkçe gazetelere bir stepne olmadıklarına inanıyorum. En azından olmamalı diyorum. Yerel basılı bir gazete çıkarmadan da başarılı olabilecek ve bu başarıyı online reklam alarak sağlamlaştıracak çalışmalar yapılabilir.

Yüzlerce haber sitesi kesinlikle ortak çalışmalar yapmalı. Böyle bir çalışma özellikle Almanya'da büyük kan kaybına uğrayan Hürriyet ve Sabah gibi gazetelerin günlük satışlarının düştüğü şu dönemde büyük önem kazanıyor. Berlin veya Hamburg'da yerel bazda güçlü olan internet haber portalları Münih veya Frankfurt'ta aynı başarıyı yakalamış meslektaşlarıyla ortak çalışmalar yapmalı. Bu iyi organize edilirse, ortaya önemli bir enerji ve güç çıkar ve bundan katkıda bulunanlar mutlaka yararlanırlar. Kesinlikle bu birleşme veya belirli şartlarda ortak hareket etme sağlanmalı.

Türkçe internet gazeteciliği yerel konularla asla sınırlı kalmamalı. Ancak yereli aşan konulardaki haber veya yorum çalışmaları iyi gazeteciler tarafından kaleme alınmalı. Her internet gazete öncelikle yerelde güçlü olmalı. Bölgesinde varlığını hissettirmeli. Ancak yaşanılan ülke veya okurların geldiği ülkeyle ilgili de kaliteli haberler üretebilmeli. Ayrıca dünya genelinde gelişen ve sokaktaki insanı ilgilendiren her konu hakkında internet gazetecilerinin de söyleyecek sözü ve yazacak haberi olmalı.

Bugünkü haliyle Türkçe haber portallarında araştırma gazeteciliğinden söz etmek maalesef mümkün değil. Bunun en önemli nedenlerinden biri, maddi gücü şimdilik zayıf olan Türkçe haber portallarının "iyi haber üretebilen" muhabirleri bir ücret karşılığında çalıştırma imkânının olmaması. Özellikle araştırılarak yazılacak haberler konusunda birikim sahibi gazeteci Almanya'daki Türk toplumunda elin parmakları kadar az. Ancak önümüzdeki dönemde Türkçe haber portalları mutlaka bu konuya ağırlık vermeli. Ses getirecek ve derinlemesine yazılan haberler haber portalına büyük kazanımlar sağlayacaktır.

Türkçe internet gazetelerinin siyasi eğilimlerinin haberlerin önüne geçmediğini sevinerek söyleyebilirim. Haber portalı sahipleri bu konuda olumlu yönde başarılı. Haber portalı sahibi veya genel yayın yönetmeni tanıdıklarımın iyi bir haber gördüklerinde siyasi yanına bakmadıklarını gördüm. İnternet gazetelerinin siyasi eğilimleri portal sahibi veya yöneticilerin görüşünü çok az da olsa yansıtıyor. Ancak asla muhabirlerin haberlerine yön verecek biçimde belirleyici değil. Bu sevindirici bir durum. Siyasi görüş ve buna bağlı tavsiyelerin köşe yazarlarınca yapıldığını gözlemledim.

Almanların Türkçe haber portalı oluşturma girişiminin başarılı olması için önemli bir koşul var. O da, bu haber por-

✣

İNTERNET GAZETELERİ YEREL GAZETELERE BİR STEPNE OLMAMALI.

✣

talına haber yazacak muhabirlerin kalitesi. Bu kalite başarıda belirleyici olacaktır. Böyle bir haber portalında haberler mümkün olduğu kadar tarafsız ve aktüel verilmelidir. Gazetecilik kurallarına dikkat edilerek ve gerek Almanya ve gerekse Türkiye'yi yakından tanıyan gazeteciler tarafından bir portal oluşturulur ve hatta bir günlük gazete basılırsa başarılı olabilir. Ben aynı zamanda bir okur olarak, gazeteyi kimlerin hazırladığından ziyade gazetenin kalitesinin belirleyici olacağına inananlardanım."

KOPYALA-YAPIŞTIR GAZETECİLİĞİ HÂKİM

ALMANLARIN HAZIRLAYACAĞI İNTERNET GAZETELERİ RAĞBET GÖRMEZ.

Ren Postası Yayın Yönetmeni
İsmail Erel:

"İnternet gazeteciliği iyi kullanılmıyor. Haberler başka kaynaklardan kopyala yapıştırma yöntemiyle okura aktarılıyor. Siteyi hazırlayanların ne yazık ki Türkçe eksikliği dikkat çekici boyutta.

Site sahibinin şahsi siyasi görüşü ve şahsi çıkarları doğrultusunda habercilik yapıldığını gözlemliyoruz. Bununla birlikte uzun soluklu birkaç site var, Genelde okurların da bu siteleri takip ettiğinden yola çıkarsak, onlarda istikrardan söz edebiliriz. Yine de Avrupa'da Türkçe internet gazeteciliği sunan bir deryadan söz ediyoruz ve takipte güçlük çekiyoruz

Ayrıca sitelerin normal koşullarda ilanla ilgili paylarına düşmesi gereken oranı almakta zorluk çektiklerini de görüyoruz. Diğer taraftan yerel gazeteler, haber sitelerini ilan konusunda stepne olarak kullanıyor. İşler ağırlıklı olarak bu şekilde yürüyor. Aslında bu onlara destek değil köstek oluyor. Gazeteye ilan 3 alırken 1 alınıyor; bence tersi olmalı.

Avrupa'da Türkçe haber sitelerinin ortak bir platformda buluşması ise zor bir ihtimal. Sitelerin birleşmesi zor. Yerel siteler ne kadar bölgesel habercilik de yapsa güncelliği koruma ve yansıtma adına ulusal haberleri de veriyorlar ki, bu da kaçınılmaz.

Avrupa'daki Türkçe haber sitelerinde araştırmacı gazetecilik yapanların sayısı bir elin beş parmağından az. Araştırmaya vakit ayırmıyorlar. O vakti ilan için ayırıyorlar.

Avrupalı Türk okur da ne yazık ki tembel, uzun, derinlikli bir haberi okumaktan çok da hoşlanmıyor. Onun yerine 20 tane haber kısa habere tıklamayı tercih ediyor. Herkes işin kolayına kaçıyor.

Almanlar tarafından hazırlanan Türkçe sitenin çok da rağbet göreceğine inanmıyorum. Avrupalı Türk okur, objektif olmayacağına inanacaktır. Bu tür Alman medyası tarafından pompalanan haber siteleri, Türk toplumunu bilmedikleri için tutmaz. Avrupa'daki Türklerin vatan sevgisi bir hayli yüksek. Türkiye'ye hakaret edilen bir siteyi okuyacaklarını sanmıyorum."

DÜZENLİ YAYIN YAPAN SİTE SAYISI ÇOK DÜŞÜK

Almanya Bülteni Yayın Yönetmeni
Arif Şentürk:

"İnternet gazeteciliğinde kullanılan Türkçede son yıllarda gözle görülür bir düzelme olmasına rağmen, redaksiyonların titiz çalışmaması ve genelde sitelerin haberleri birbirlerinden kopyalayarak yayınlıyor olmaları nedeniyle bazı yazım hataları gözden kaçmıyor. Bağımsız ve tarafsız yayın yapan haber siteleri ise sayı olarak fazla olmasa da, var.

İnternet gazeteciliğinin en önemli şartı, hızlı ve uzun soluklu, düzenli bir yayın anlayışı olduğundan, bu anlayışı peşin olarak kabul etmek gerekiyor. Bunu kabul edip bu

gerçek doğrultusunda haber yapan siteler var. Ancak bu anlayışı uzun süre sürdürüp sürdüremeyecekleri önemli bir tartışma konusu.

İnternetteki reklam pazarlama kurallarından bihaber oldukları için gelecekte de ilan gelirlerini artırabileceklerini sanmıyorum. Bu anlayışlarını devam ettirirlerse, korkarım bu alandaki reklam piyasasının da altını üstüne getirecekler. Birçok gazete internet gazeteciliğinin reklam geliri ve etkisini henüz fark edemedikleri için, kendilerini stepne olarak görüyor. Bu anlayışın değişmesi için bir an önce bu alanda bilgilenmeleri gerekiyor.

Güç birliği... Bunu, mevcut gazetelerin yayın hayatını sürdürmesiyle sağlanması hem zor, hem de gerçekçi değil. Çünkü internetteki reklam alanları tıklanma sayılarına göre pazarlanıyor. Kastedilen birlik tek bir haber portalında olacaksa, iyi olur. Ama buna da site sahiplerinin olumlu yaklaşacağını sanmıyorum.

Eğer alanında tercih edilir ve güçlü olmak istiyorlarsa en fazla yayın yaptıkları ülke bazında yerel kalmaları mantıklı ve olumlu sonuçları beraberinde getirecektir. Yani yayın yaptıkları ülke dışından haber yayınlamamaları kendilerini daha güçlü ve etkili kılabilir.

Redaksiyonlarında yeterli çalışan olmadığı için araştırma gazeteciliği en azından şimdilik mümkün görünmüyor.

Alman gazetelerinin Türkçe haber sitesi kurma girişiminde bulunması Türkçe yayın yapan internet sitelerinin kendilerine çeki düzen vermeleri için önemli bir etki yapabilir. Bu konudan hiç rahatsızlık duymuyorum. Hatta olumlu buluyorum. Ancak bu sitenin haberlerinin büyük bölümünün Türkiye'nin iç siyasetine mesaj verme kaygısıyla olacağından, buradaki okurların kutuplaşmasına yol açacağı düşüncesindeyim." ▮

KÜNYE | Impressum

Sorumlu Yönetmen
(V.i.S.d.P.):
Osman Çutsay

Sanat Yönetmeni
Artdirector:
Ömer Yaprakkıran

Yazışma Adresi:
info@avrupa-kultur.eu

Almanya'da aklı geriye saran bir fırsatçılar partisi yükseliyor

İLHAN AYER

HAGEN - Avrupa'da "akıl dışı" partiler çağı mı başlıyor? Macaristan ve Polonya'da hükümet olan gerici muhafazakâr partilerden sonra, Fransa'da ve Hollanda'dan esen sağ popülist rüzgâr, Federal Almanya'da, "Almanya için Alternatif" (AfD) adlı partiyle karşılığını buluyor. AfD'li politikacılar, parti tanıtım taslaklarında göçmenler, çalışanlar, kadınlar ve çevre politikaları için akla hayale gelmeyecek önerilerde bulunuyorlar.

Federal Almanya'da "toplumsal yaşam" tehlikede mi? AfD'nin toplumsal tabanını çok çeşitli sınıflardan oluşturmuşa benziyor: İşadamları, istediğini bulamayan orta sınıflar, serbest çalışanlar, çiftçiler, işçiler, işsizler, sosyal yardımla geçinenler... Parti şimdiye kadar büyük sermayeden bir bağış almış değil, aldığı bağış küçük bir şirket, makine üreticisi SMS.

2013 yılında Hamburger Reeder Folkard Edler adlı bir finans kuruluşunun da, AfD'ye yüzde iki gibi düşük bir faizle 1 milyon avro kredi verdiği biliniyor. Uzmanlara göre bu kredi aslında partiye verilen gizli bir bağış. AfD, öte yandan Federal Almanya'nın para politikasından memnun olmayan Alman Aile Şirketleri Birliği ve liberal Friedrich A. von Hayek Vakfı'yla da dirsek temasında.

SOLDAN ROL ÇALAR MI?

AfD, göçmen politikasında, CDU'nun boş bıraktığı, soldan da rol çaldığı alanları fırsata çevirmeye başladı. Bir protesto partisi olarak ortaya çıkan AfD, yabancıları, göçmenleri vitrine koyarak çalışanların haklarını raflarda satmaya çalışan, sermayenin vergi ödemelerini azaltmaya uğraşan, piyasacı, liberal bir parti görünümünde. Örneğin, AfD'nin çalışma hayatı için yaptığı önerilerin başında işsizlik sigortasının özelleştirilmesi geliyor. Bu öneriye göre işçiler gönüllü olarak işsizlik sigortalarını kendileri ödeyecekler. Hemen sonrasında, bu yeni parti, Federal Almanya'da işverenlerin işçiler için ödediği yasaca zorunlu kaza sigortasını isteğe bağlı hale getirmeyi hedefliyor. Çalışanlara AfD'den diğer bir kötü haber de emeklilik yaşının yükseltilmesiyle ilgili.

AfD dış politikada Avrupa Birliği karşıtı bir politika izliyor. Para birimi olan avrodan çıkış, ulusal sınırların yeniden düzenlenmesi AfD'nin politikaları arasında. Mottoları: Daha az Amerika, daha fazla Rusya; daha az multi-kültürel, daha fazla Alman kültürü; daha az Avrupa Birliği, daha fazla Fedaral Almanya; daha az ideoloji terörü, daha fazla demokrasi; daha az İslam, daha fazla Hıristiyanlık; daha az göçmen, daha fazla sığınmacı ve göçmenlerin geldikleri yerlere geri gönderilmesi.

AfD'liler kendilerini liberal ve muhafazakâr görüyorlar. Partinin sağ popülist kanadı da Müslümanlara ve göçmenlere olan ağır saldırılarından dolayı da oldukça tehlikeli. AfD'nin kurucu üyelerin çoğu eski CDU'lulardan oluşuyor. Parti, CDU'nun bazı politikalarını beğenmeyen, tepkili politikacılar tarafından kurulmuş gibi.

İSLAM'A AÇILAN CEPHE

AfD program komisyonu, Federal Almanya'da camilere minare yapımının ve ezanların yasaklanmasını, Federal Almanya Anayasası karşıtı İslami derneklerin kapatılmasını istiyor. Tasarıda, camilerin yapımının ve yönetimlerinin yurtdışından finanse edilmesine, imamların Türkiye'den gönderilmesine ve maaşlarının ödenmesine karşılar. Parti taslak-

AFD İLE GELEN SORU: TOPLUMSAL YAŞAM TEHLİKEDE Mİ?

larında, tamamen örtünmeyle birlikte (çarşaf) orta dereceli okullar ve üniversitelerde başörtüsü kullanımının yasaklanması var. Almanca öğrenmek gibi bazı zorunlulukları saymazsak, herkesi Alman kültürüne entegre etmeye çalışmak olanaklı değil, entegrasyondan çok şey beklediğimizde, multi-kültürel bir toplumdan bahsedemeyiz.

2013 yılında kurulan AfD, politik önermelerini herkesi ilgilendiren toplumsal konularda değil de, hepimizi ilgilendirmeyen, insanların özel hayatlarını konu edinen politikalarla yapıyor. Eşcinsellerin evliliğine karşı gelmeleri bir yana, onları ruh hastası olarak nitelendirip, eyalet meclislerinde "Ülkemizde ne kadar eşcinsel yaşıyor?" gibi sorular sorabiliyorlar. Aynı düşünme biçimi "İslam, Federal Almanya'ya ait değil!", "Niçin İslam dini Hıristiyanlık gibi saf bir din değildir!" türünden, temellendirilmesi, doğrulanıp yanlışlanması mümkün olmayan, bilgisel nitelendiremeyeceğimiz soru cümleleriyle, Alman halkının zihinlerine çomak sokuyorlar. Sanki, Federal Almanya'nın stratejik şirketlerindeki Katar-Suudi Arabistan sermayeleri bilinmiyormuş gibi! İslam, Federal Almanya'ya ait değil, ancak parası ait! İslam sermayesini, İslam ülkelerine ticari mal, silah satışını görmezlikten gelen AfD, pişkin politikacılar partisi olmaya aday!

Yapılan politikalar yüzünden toplumda açığa çıkan öfkenin İslam ve göçmenler karşıtlığı olarak kanalize edilmesi, Federal Almanya'da yaşayan dört milyonun çok üzerindeki Müslüman kitle üzerine yapılan politikalar, geri kalan nüfusun vereceği oylar onları ilgilendiriyor sadece. Biliniyor: Politikacılar için bir durumun, bir sorunsalın nedenleri önemli değildir, onlar için önemli olan tek şey sonuçlar üzerinden politika yapmaktır. İstatistik uzmanlarına göre, Berlin'deki Noel pazarına yapılan saldırıdan sonra, AfD'nin oyu yüzde bir artmış bile.

Partinin güçlü ismi Alexander Gauland'ın Der Spiegel'e verdiği bir röportajda (Nr. 23, 4 Haziran 2016, s. 36-37) anlattıklarından yabancıları belli bir kategoriye yerleştirdiğini, kişileri gözden kaçırdığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Ele aldığı konuyu değerlendirirken istediği zaman genele, istediği zaman kişilere bakıyor. En sonunda söylediği söz de "İslam Almanya'ya ait değil" cümlesi oluyor.

Öte yandan Gauland, Ayetullah Humeyni'nin "İslam ya politikadır, ya da değildir" sözü üzerine İslam dinini buna indirgeyerek politika yapabiliyor. Röportajı yapan gazeteciler bile, "Böyle düşünmeyen Müslümanlar var" demek zorunda kalıyor.

İLGİ VE SORUNLAR BÜYÜYOR

Alexander Gauland, Avrupalıların yabancı olmadığını, Türkiye'nin bazı bölgelerinin ve bazı Ortadoğu ülkelerinin ise yabancı olduğunu, yani bu bölgelerin Avrupa kültür bölgesini ait olmadığını savunuyor. Gauland'a, yüzyıllar boyunca Almanlarla beraber yaşayan Yahudilerin yarattığı kültürü nereye koyacakları sorulabilir. AfD teorisyeni, Yahudilerin felsefede, sanatta ve bilimdeki yaratılarını, kültür dünyasına olan katkılarını çıkarılacak olursa Almanlara nelerin kalabileceğini düşünüp düşünmediği henüz bilinmiyor.

AfD'nin son yıllarda Alman medyasında sıkça tartışılması, bazı gazete, dergi ve televizyonların bu partinin politikalarını destekler görünmesi, ciddi problemleri de beraberinde getiriyor. İnsanların günlük hayatına yalan yanlış, kesinliği bilinmeyen, yanlı ideolojik, pragmatik politik önermelerle müdahale eden, çeşitli manipülasyonlara neden olan medya, yeni bir insan tipinin çıkmasına neden oluyor. Kişiliklerin, karakterlerin üzerine inşa edilen bu yeni tipler ancak kendileriyle iletişime girilerek ikna edilebiliyorlar.

AfD, sayıları 2016 yılı için 750 bin civarında olan göçmenler üzerinden bir bardak suda fırtına kopartırken, Federal Almanya'nın, hatta Avrupa'nın kültürel dokusuna ne kadar zarar verebileceğinin farkında bile değil. "Medeniyetler Çatışması" değirmenine su taşınıp taşınmaması da AfD'nın umurunda hiç değil. Oy toplayıp iktidara gelmekten başka bir şey düşünmedikleri, doğru bilgiyle değil gerçekliği örterek, gerekirse çarpıtarak amaçlarına ulaşmaktan kaçınmadıkları şimdiden söylenebilir.

Sebastian Friedrich'in 'AfD' kitabı

"AfD 2013'teki kuruluşundan bu yana inanılmaz başarılar elde etti: Bir eyalet meclisinden diğerine art arda girmeyi başardı ylerel seçimlerde. Bernd Lucke ve çevresinde liresbol ekonomi yanlısı kanadın ayrılması da görünen o ki partiye bir zarar vermedi. Yeni yönetim altında daha da sağa çeken AfD, siyasal tabloyu kalıcı bir biçimde değiştirdi.

AfD'nin bu hızlı yükselişi nasıl açıklanabilir? Bunun temelinde hangi toplumsal nedenle yatıyor? Aktörler kim, bunların hedefleri neler? Parti şimdiye hangi gelişmeyi gösterdi ve nereye doğru gidiyor? Partiyi kimler hangi gerekçeyle seçiyor? Kitap AfD'nin tarihi, kadrosu ve programını anlaşılır ve bütünlüklü bir biçimde sunuyor. Ayrıca Sebastian Friedrich, partinin artan bir biçimde büyümesinin de siyasal iklimin daha bir sağa kaymasının da nasıl engellenebileceğine yönelik stratejileri tartışmaya açıyor."

DEUTSCH
muhabirce
2017 MUTLU YILLAR!
TERÖR BERLİN'İ NOEL'DE KANA BULADI
TERÖR
Başladık
Barış için ortak dilde dua edildi

www.muhabirce.de

"YURTSUZ KALANLAR"IN SAKLI TARİHİ Mİ?

Nazi Almanyası'ndan genç cumhuriyete kaçış

FRANKFURT

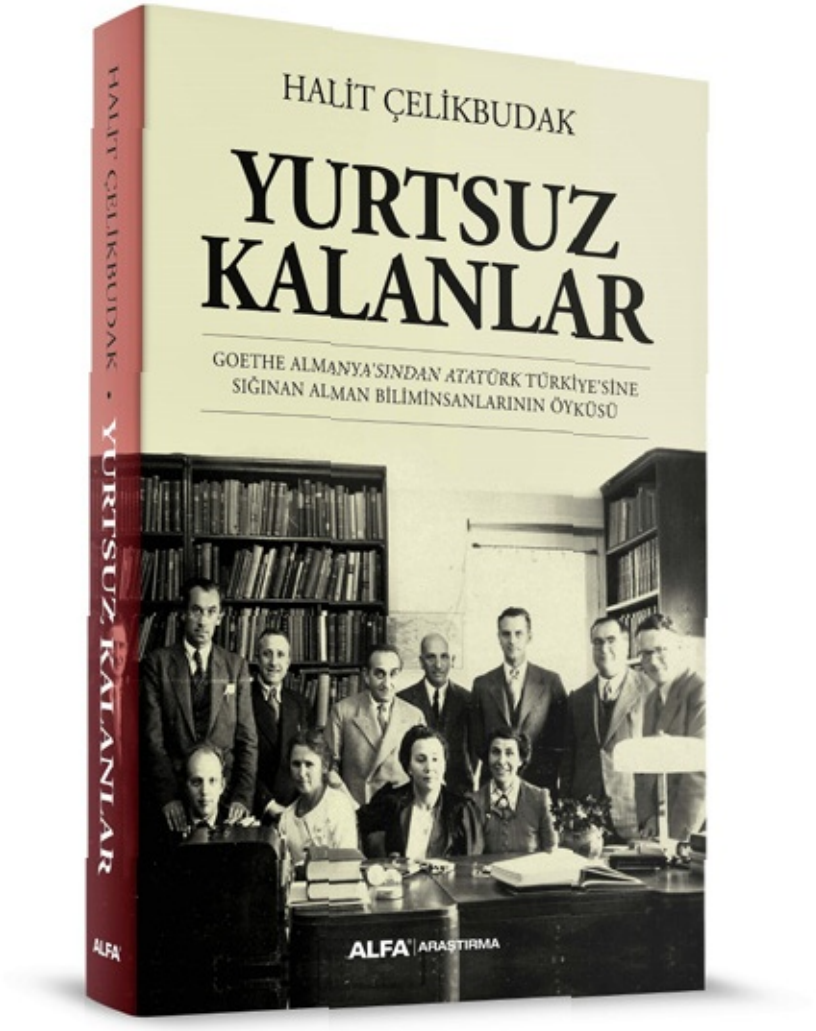

HALİT ÇELİKBUDAK

BİR AKŞAM PROF. FRİTZ NEUMARK İLE KARŞILAŞTIM

Federal Almanya'da yaşayan ve uzun yıllar görev yaptığı Hürriyet gazetesinin bir dönem yurtdışı yayınlar yönetmenliğini de üstlenen gazeteci-yazar Halit Çelikbudak, yaz aylarında yayımlanan yeni kitabı "Yurtsuz Kalanlar" ile yine ilginç bir döneme ışık tutuyor. Hitler'in iktidara gelmesiyle Almanya'dan kaçan Yahudi veya Hitler karşıtı Alman bilim insanlarının Türkiye'ye sığınmalarını ve İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşunda görev almalarını işleyen kitabın yazarı, bazı konularda tarihe yeni sorularla bakılmasının zamanı geldiği görüşünde.

Araştırmacı gazeteci Halit Çelikbudak, 1930'lar ve Türkçede hakkıyla işlenmemiş bu "tarihsel göç" ve sonuçlarıyla ilgili sorularımızı yanıtladı.

- Bir hayli ilgi gören bu kitabınızın çıkış noktası neydi? Bu konuda kitap yazma fikri nasıl doğdu ?

HALİT ÇELİKBUDAK - Mustafa Kemal Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimlerden biri de "Son Devrim" olarak nitelenen hiç şüphesiz 1933 yılında Türkiye'de çağdaş yüksek öğrenimin temelinin atılmasıdır. Atatürk konuyla bizzat ilgileniyor. Plan yapılıyor ama bu devrimi omuzlayacak bilim adamlarına ihtiyaç doğuyor. Tarihin bir cilvesi olarak nitelenecek tesadüf ile Almanya'da da o yıllarda yani 1930'lu yıllarda kara dönem başlıyor. Yazar Mario Levi'nin deyimiyle "Savaş öncesindeki 1930'lu yıllarda Yahudiler için Almanya'da yaşamaya devam etmek tabiri caizse ölümle raks etmek manasındaydı."

DEVRİME OMUZ VERDİLER

İşte o yıllarda Almanya'dan kaçıp Türkiye'ye sığınan bir avuç Yahudi veya Hitler karşıtı Alman bilimadamı Atatürk'ün son devrimine omuz veriyor. Üniversite yıllarımda tarihin bu kesitini duymuş, okumuştum. Üzerinde çok derin de durmamıştım doğrusunu söylemek gerekirse... Ancak 1980'li yılların sonunda Almanya'nın Stuttgart kentinde bir akşam Prof. Fritz Neumark ile karşılaştım. Prof. Neumark, genç Cumhuriyet'inde yüksek öğrenimin temelinin atılmasına omuz verenlerden biriydi. Bana yaşadıklarını, o dönemi uzun uzun anlattı. O akşamdan itibaren onun anlattıkları hiç aklımdan gitmiyordu. Ayrıca bana tüm bunları genç kuşakların öğrenmesi için yazmamı, bir kitap haline getirmemi önermişti...

- Kitap fikrinin Prof. Neumark'tan geldiğini söylüyorsunuz...

HALİT ÇELİKBUDAK - Kitap yazmamı önerdi ama onun anlattıkları bende kitap fikrinden daha çok o döneme yönelik karşı koyulmaz bir ilgi uyandırmıştı. Stuttgart'taki tarihi Saray'da verilen resmi bir davete eşimle birlikte gitmiştim. O da davetliydi. Altın yaldızlı salonda sanki tarihin derinliklerinden çıkıp gelmiş tek kişilik bir koltukta oturuyordu... Antika bir koltuktu. Yaşlanmıştı. Hemen yanına gidip kendimi tanıttım. Elimi tuttu. Yavaşça ve alçak bir ses tonuyla konuşuyordu. Benimle karşılaştığına çok memnun olduğunu söyledi. Elimi bırakmadı, hafifçe aşağıya doğru belli belirsiz çekiyordu. Onun oturduğu koltuğun yanında dizlerimin üzerine çöküp aynı hizaya geldim ve anlattıklarını sessizce dinledim. Sanki yılların suskunluğundan sonra her şeyi bir akarsuyun şelaleden dökülmesi gibi anlatıyordu. Salondaki diğer davetliler bizi hiç ilgilendirmiyordu.

Ara sıra yanına gelenlere hafifçe başıyla selam veriyor ama ilgilenmiyordu. Sanki başka bir döneme ışınlanmıştık. Anlattıklarından çok etkilendim. Daha sonraki yıllarda bu konuda makaleler, tezler, kitaplar okudum, belgeler topladım, notlar tuttum. O dönemin tanıklarıyla konuştum. Arşivlere girip baktım. Ama bunları düzenleyip bir türlü kitap haline getiremedim. Buna ancak iki-üç yıl önce fırsat bulabildim. Kitabı iki yıla yakın bir zamanda yazdım.

KALIPLARIN DIŞINA ÇIKALIM

- Kitabınızın hemen girişinde, Nazi Almanyası'ndan kaçan Alman bilim insanlarının Türkiye'ye gelmesini/sığınmasını "farklı bir bakış açısıyla derlediğinizi" yazıyorsunuz...

HALİT ÇELİKBUDAK - Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesiyle ülkesini terk etmek zorunda kalan bu profesörleri hatırlamaya çalışmak, seksen sene önce yaşanıp artık tarihin derinliklerinde kaybolmuş bu dönemi tekrar ele almak belki şaşırtıcı olabilir. Bu konuyu Cumhuriyet'in ilk yıllarında yaşanıp, daha sonra çokça tekrarlanıp klişe haline gelmiş olarak bir konu olarak görenler de olabilir. Çoktan unutulup gitmiş bir şeyin tozunu alıp tekrar gündeme getirmek olarak niteleyenler de olabilir. Ama bir kez de değişik bir gözlükle ve kalıpların dışında bakmamızın faydası olacağını düşündüm.

- Nasıl bir fark bu?

HALİT ÇELİKBUDAK - Ben tarihçi değilim... Bu kitap da resmi tarih kitabı değil zaten... Bu yüzden o dönemi değişik bir gözlükle anlatmaya çalıştım. Uzun yıllardır gazetecilik yapıyorum. Gazetecilik mesleğinin olmazsa olmazlarından gözlem, olayları irdeleme yetenekleri çoğu zaman onları dolaylı da olsa modern çağın tarihçileri yapar...

Şöyle düşünmeliyiz... Bir yandan 1929 ekonomi krizinin tesirlerini yaşayan genç cumhuriyet, daha sonra da İkinci Dünya Savaşının ayak sesleri... Anlattığım dönem işte yıllarda... Yüksek öğrenim planını yapmak üzere İsviçreli Prof. Albert Malche'nin gelmesiyle başlıyor. Prof. Eduard Zuckmayer'in 1972'de Ankara'da ölümüyle fiktif olarak sona eriyor. Yani kırk yıllık bir dönemden bahsediyoruz. Türkiye Cumhuriyeti'nin neredeyse yarısına yakın bir dönem... Bu dönemi sadece "gelenler", "gidenler", biyografik veya kronolojik şeklinde değerlendirmek mümkün değil... Bu konuda daha önce kitaplar, makaleler yayınlandı, yüksek lisans, doktora tezleri de yapıldı. Ancak daha önce yayınlanan ve sadece belirli bir zaman dilimini ele alan yayınlardan farklı olarak kitabımda o dönemi tarihsel bir çerçeve içinde yorumlayarak ele aldım.

TARİHSEL KOŞULLAR

- Yorum konusunu biraz daha açabilir misiniz ?

HALİT ÇELİKBUDAK - Ressamlar bazen yaptıkları resmin tamamını görüp o ana kadar yaptıklarını değerlendirmek için tuvalden birkaç adım geri giderler... Benzer şekilde bu kitapta, o dönemi yorumlamak, sentezini yapmak üzere zaman çerçevesini genişlettim. Genç Cumhuriyet'in ilk on yılındaki, yani 1933'teki son devrimi daha iyi anlayabilmek için geriye dönmeliyiz. O dönemdeki şartlara da bakmalıyız.

Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra ilk on yıl Cumhuriyet'in en önemli ve kritik dönemidir. Bu dönemde bir taraftan uzun savaşların yol açtığı izler silinirken bir yandan da yeni bir ülke yaratma çabası vardır. Ayrıca bir devlet olarak tanınma çalışmalarına ilaveten yenileşme karşıtlarıyla da mücadeleyi unutmamak gerekir. Bunlara ilaveten Cumhuriyet'in ilk on yılında, birçok kesimde yeni rejimin devam edip etmeyeceği sorusu da gündemdedir... Cumhuriyet'in sürekli olmayacağı kuşkusu vardır... İşte bu uzun yıpratıcı savaşlardan sonra toparlanıp ayağa

CUMHURİYETİN İLK 10 YILINDA BU KONUKLAR...

kalkan bir milletin bu şartlar altında dahi en önem verdiği konuların başında eğitimin olduğunu göz ardı etmemeliyiz.

- Cumhuriyet Türkiyesi, kuruluş yılları sürerken, sizce, Yahudi veya Nazi karşıtı olduğu için mi bu değerli insanlara yöneldi ve onları davet etti ?

HALİT ÇELİKBUDAK - Tarih boyunca Osmanlılar başka İspanya ve Orta Avrupa'dan gelen Yahudiler, Polonyalılar, Macarlar olmak üzere baskı, zulüm altındaki pek çok insana kucak açmış, onları bağırlarına basmıştır. Ancak 1933'teki durumu sadece "Yahudi oldukları için davet edildiler" şekline indirmek en başta bu değerli bilimadamlarına haksızlıktır. Genç Cumhuriyet onlara elbette kucak açtı, Almanya'nın baskılarına karşı direnerek onların göndereceği bilimadamlarıyla değiştirmeyi kabul etmedi...

Ama bir kesim her nedense sadece "Genç Türkiye, Hitler rejiminden kaçan Yahudilere kucak açtı" tezini gündeme getiriyor, Alman profesörler için efsanevi anlatım yolunu seçiyor. Buna bir de "Einstein Mektubu" olgusu eklenince artık olay bilimsellikten uzaklaşıp başka bir havaya bürünüyor. Yahudi asıllı profesörlerin, Almanya'dan sadece Yahudi oldukları için kaçmak zorunda kalmalarına karşın kendilerini Türkiye'deki çalışmalarında Yahudilikle özdeşleştirdiklerine dair ne bir belge ne de bilgi vardır.. Genç Türkiye Cumhuriyeti tarafından Alman profesörlerle yapılan sözleşmelerin temelinde Yahudi olmaları değil kendi sahalarında uzman birer bilimadamı olmalarının yattığı biliniyor. Görevlendirmede onları Hitler zulmünden kurtarma niyetinin belirgin veya kesin bir belirleyici unsur olduğunu söylemek ne kadar doğrudur...

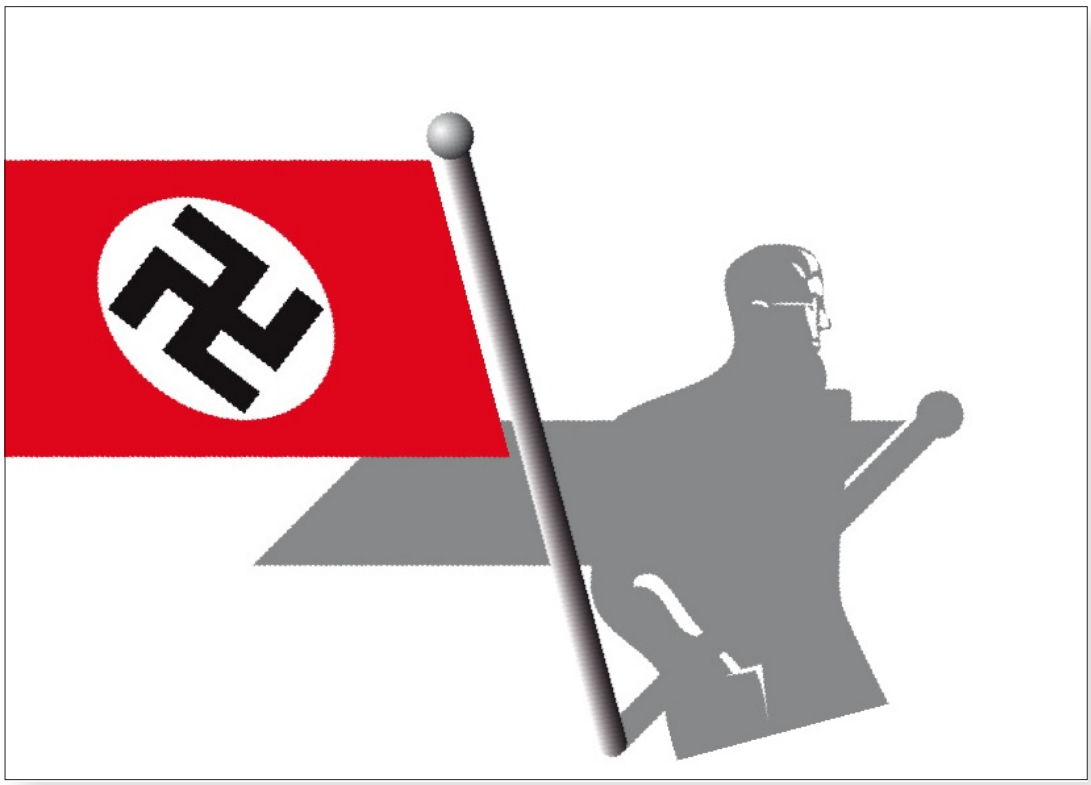

NAZİ KARŞITLIĞI DEĞİL, TARİHSEL BİR TESADÜF SÖZ KONUSU...

BÜYÜK TESADÜF

- Siz nasıl değerlendiriyorsunuz ?

HALİT ÇELİKBUDAK - Genç cumhuriyet, yüksek öğrenimde reform çalışmalarıyla son devrimini uygulamaya koyarken tarihsel bir tesadüf de yaşanıyordu. Almanya'da Hitler dönemi başlamıştı. Alman üniversitelerindeki Yahudi veya Nazi karşıtı bilimadamları

birer birer kovuluyordu. Bu bilimadamları kovulmakla kalmıyorlardı... Yahudi veya rejim karşıtı yüz binlerce kişi gibi canları da tehlikedeydi.

Genç cumhuriyetin yöneticileri de attıkları adımlarda önce kadroyu oluşturuyor, sonra işe girişiyorlardı. Yeni üniversite için de öyle olacaktı, yabancı öğretim üyeleri gerekliydi. İşte bu tarihi tesadüf her iki taraf için de uygun bir fırsat yarattı. Kendisi de Almanya'da Frankfurt Üniversitesi'nden kovulan Prof. Philipp Schwartz aracılığıyla genç Cumhuriyeti'nin yolu Alman bilimadamlarıyla kesişiyordu.

Her iki taraf da bu tarihi tesadüfün yarattığı uygun fırsatı değerlendirmeyi bildi. Mustafa Kemal Atatürk'ün kararlı desteğiyle Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip, Prof. Philipp Schwartz, Prof. Albert Malche bu fırsatın heba olmamasını sağlayan kişilerin başında geliyorlardı. İşte bu kitabın konusu da böyle başlıyor...

- Bu dönemin yeterince değerlendirip analiz edilmediği, hatta gelecek kuşaklara taşımanın ihmal edildiğini yazıyorsunuz. Bu ihmal ve eksiklik nereden kaynaklanıyor?

HALİT ÇELİKBUDAK - Maalesef Türkiye'de bu konu bence yeterince analiz edilip değerlendirilemedi. Bu 40 yıllık bir dönem... Bu dönem sosyoloji veya tarih bilimlerinin kavramlarından biri olan bir "Epoche"dir. "Epoche" kalıcı etkileri olan, iz bırakan bir dönemi tanımlar. Bu dönemi öğrenmek isteyenlerin karşısına çok sayıda makale, tez, kitap çıkıyor. Maalesef bunların bir bölümü tekrarlardan ileri gitmiyor. Bu dönemi insan öğesiyle mekân duygusunu birleştirerek anlatan Türkçe başyapıtlar da yok.

İNSAN HİKÂYELERİ

Alman tarihçi Frizt Blaettner şöyle diyor: "Tarihe yönelen bakış sadece geçmişi görmekle kalmaz, aynı zamanda hikâyenin yöneldiği insanları da kapsar. Onların sorunları, endişeleri, miras kalan malzemeyi işe yarar hale getirilmesini tayin eder."

Tam olarak sayıları bilinmese bile toplam bin kişi olarak belirtiliyor. 500 civarında erkek, 450 civarında kadın, 53 civarında çocuk Türkiye'ye geliyor. Yaşamlarının bir bölümü kısa veya uzun süreli Türkiye'de geçiyor. Özellikle bu kadınların büyük bölümü gelen bilim adamlarının eşleri... Bu kadınların çoğunun isimleri bile bilinmiyor... Türkiye'de 50 kadar çocuk doğuyor... Gelenlerin 84'ü Türkiye'de evleniyor. Türklerle evlenenler var. 227 çiftten 30'u boşanıyor. Ölenler veya Türkiye'deki yaşamdan dolayı ruhsal sorun yaşayanlar var.

Gelecekte bu döneme ait çalışmaların artık değişik bir yönden de ele alınması gerekir. Profesörlerle birlikte gelen veya daha sonra eşler, çocuklar... Dilini bilmedikleri bir ülkede günlük yaşamı sürdürmek, kiralık ev bulmak, çocuğun okul sorununu çözmek, boş zamanlarını değerlendirmek, kısıtlı kütüphane imkânlarıyla bilimsel çalışmak yapmak, Almanya'daki yakınlarının, akrabalarının akıbetini takip etmek, vatansız kalma korkusuyla yaşamak gibi toplumsal zorluklar... Yabancı bir ülkede yerli toplumla kopuk şekilde yaşamanın psikolojisi... Türkiye'de yaşayan ama Almanya'daki rejime sadık Almanlarla yaşanan gerginlik veya kutuplaşma... Bunların hepsi değişik bakış açılarına birer ipucu olabilir. Gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalarda ele alınacak duygular, yaşananlar sanırım o döneme bir başka boyut katacak, ruh verecek, başyapıtlara malzeme sağlayacaktır. (FHF) ▮

BU DÖNEM YENİDEN VE DERİNLEMESİNE ELE ALINMALI...

Yurtsuz Kalanlar
- Goethe Almanya'sından Atatürk Türkiye'sine sığınan Alman biliminsanlarının öyküsü –
Birinci Basım: Haziran 2016
Alfa Kitap / Araştırma Dizisi – İstanbul

KÜLTÜR avrupa

Aylık Kültür ve Sanat Dergisi | www.avrupa-kultur.eu

www.01.avrupa-kultur.eu

www.02.avrupa-kultur.eu

www.03.avrupa-kultur.eu

www.04.avrupa-kultur.eu

www.05.avrupa-kultur.eu

www.07.avrupa-kultur.eu

www.08.avrupa-kultur.eu

www.09.avrupa-kultur.eu

www.10.avrupa-kultur.eu

www.avrupa-kultur.eu